Npof.

2025

Årlig rapport

En sammanställning av oredlighet och avvikelser från god forskningssed

Årlig rapport

En sammanställning av oredlighet i forskning och avvikelser från god forskningssed under år 2025

dnr 4.1-25/0113

© Nämnden för prövning av oredlighet i forskning

Utgiven: 2026

Foto: Jenny Svennås-Gillner, Sveriges lantbruksuniversitet

Innehåll

Förteckning över förkortningar och vissa begrepp	**7**
Förord	**9**
Om rapporten	**11**
Nämnden har en uppgift – att utreda oredlighet i forskning	**15**
Lagen och hur den tillämpats	**19**
Statistik och erfarenheter från nämndens prövningar	**29**
Korta referat av de ärenden nämnden prövat i sak	**43**
Redovisade uppgifter och synpunkter från lärosätena	**61**
Övriga forskningshuvudmän	**69**
Avslutande reflektion	**73**

Foto: Johan Wingborg, Göteborgs universitet

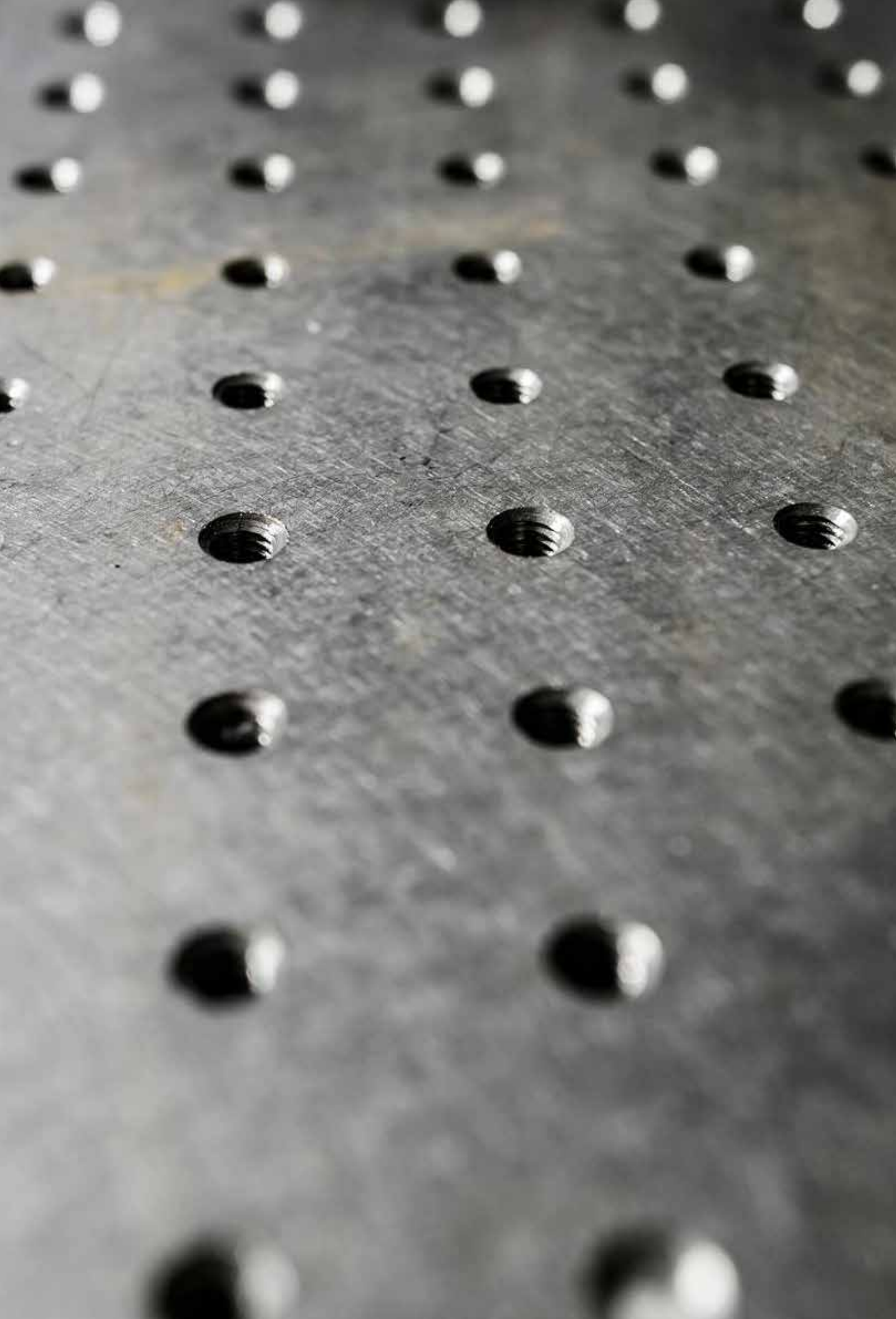

Förteckning över förkortningar och vissa begrepp

I rapporten används vissa förkortningar och begrepp. För att underlätta läsningen har vi sammanfattat några av dem här.

ALLEA	All European Academies.
EPM	Etikprövningsmyndigheten.
Forskningshuvudman	En statlig myndighet eller en fysisk eller juridisk person i vars verksamhet forskning utförs.
Förarbete	Regeringens proposition 2018/19:58 Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning eller SOU 2017:10.
Författning	Lag, förordning eller föreskrift
Lärosäte	Inrättning för högskoleutbildning (högskola eller universitet). I rapporten används begreppet lärosäte för att beteckna de högskolor och universitet som staten är huvudman för och som omfattas av högskoleförordningen
Npof	Nämnden för prövning av oredlighet i forskning.
SUHF	Sveriges universitets- och högskoleförbund.
ÖNEP	Överklagandenämnden för etikprövning.
Övriga forskningshuvudmän	Statliga myndigheter, kommuner och regioner samt enskilda utbildningsanordnare.

Foto: Kennet Rouna, Lunds universitet

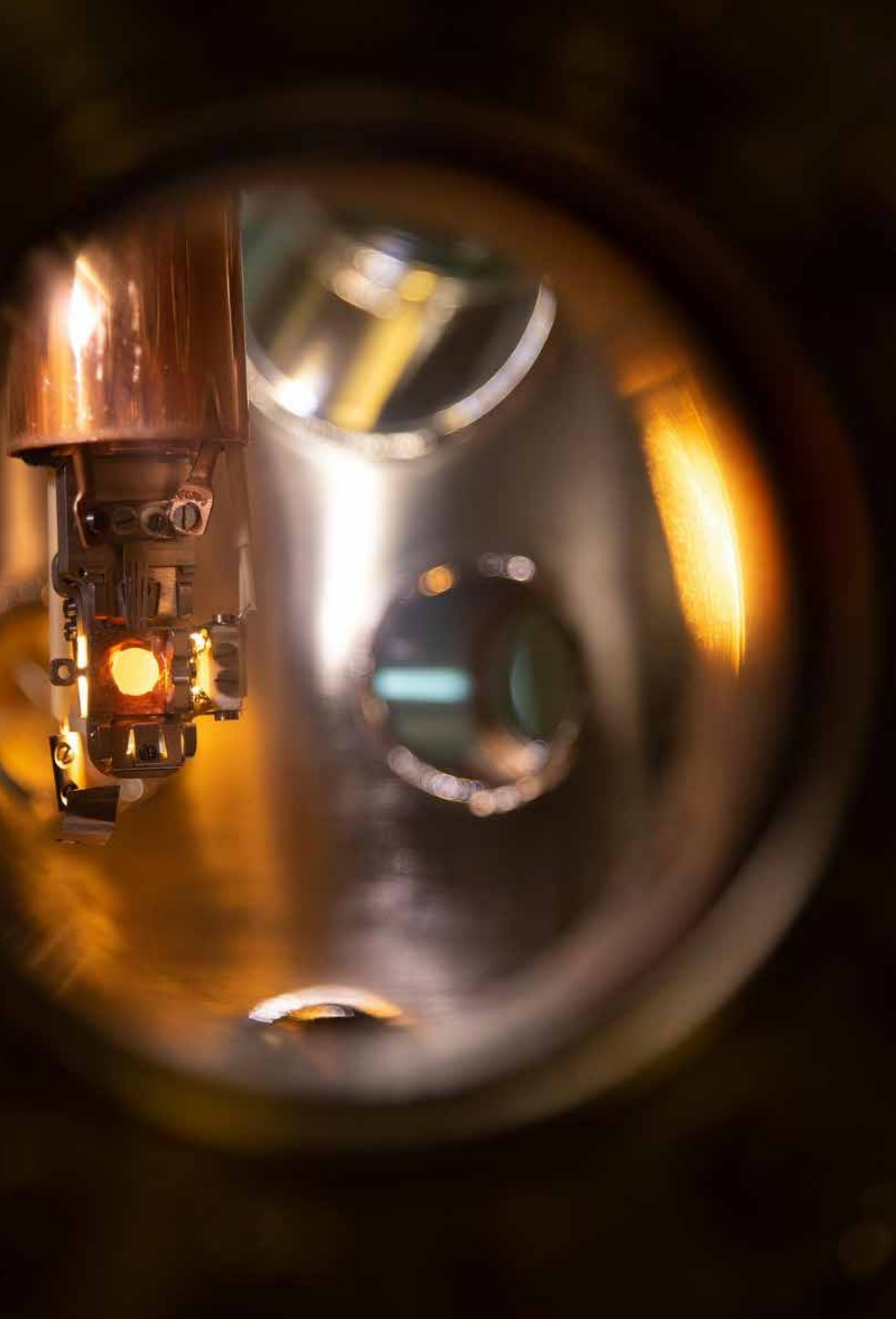

Förord

Året 2025 var Nämnden för prövning av oredlighet i forsknings sjätte verksamhetsår. Året har präglats av ett antal händelser. För det första har nämndens ordförande sedan starten 2020 lämnat sitt uppdrag. Även nämndens kanslichef och en av nämndens ledamöter har lämnat sina uppdrag. Vi tackar tidigare ordförande, kanslichef och nämndledamot för synnerligen goda insatser.

För det andra har året med nödvändighet inneburit förnyelse. En ny ordförande och kanslichef har tillträtt och kansliet har förstärkts med ytterligare en handläggare och en jurist.

För det tredje har myndighetens arbete präglats av hög tillströmning av ärenden av omfattande karaktär och många och resurskrävande domstolsprocesser. Nämndens kansli har här stått för mycket goda insatser för att säkra kvaliteten i verksamheten.

Det är mot denna bakgrund mycket välkommet att myndigheten tillförts resurser så att en utökning av kansliet kan ske. Utveckling av verksamheten och kanslifunktionen kommer att vara prioriterat under kommande år.
Att hitta sakkunniga är fortsatt en utmaning. Glädjande är att handläggningstiderna kunnat kortas. Att hålla nere handläggningstiderna kommer framgent vara prioriterat, likaså att öka kännedomen om myndighetens verksamhet och fördjupa dialogen med forskarsamhället.

Nämnden ser med tillförsikt fram emot kommande års arbete.

Svante O. Johansson
Ordförande

Foto: Emilie Hillner, Lunds universitet

Om rapporten

Syftet med den här rapporten är att bidra till kunskapsspridning i frågor om god forskningssed och oredlighet i forskning.

Foto: Mårten Svensson, Sveriges lantbruksuniversitet

Rapportens syfte är kunskaps-spridning

Det här är Npof:s sjätte årliga rapport. I rapporten redovisar vi de ärenden som kommit in till myndigheten och de bedömningar av oredlighet i forskning vi gjort under 2025. Vi beskriver även vilka åtgärder forskningshuvudmännen vidtagit med anledning av våra beslut. Utöver det redovisar vi vilka misstankar om andra avvikelser forskningshuvudmännen prövat och hur de arbetar för att främja god forskningssed och förebygga oredlighet. Rapporten avslutas med ett avsnitt med reflektioner.

Rapporten syftar till att sprida kunskap om frågor om god forskningssed och om hur forskningshuvudmän arbetar med dessa frågor. Förhoppningen är att rapporten kan användas som underlag för diskussion om hur god forskningssed kan stärkas och om hur oredlighet i forskning kan förebyggas. Rapporten är skriven för att läsas av Npof:s uppdragsgivare, forskningshuvudmän, forskarsamhället och den intresserade allmänheten.

Det är regeringen som gett nämnden i uppdrag att ta fram en årlig rapport. Enligt uppdraget ska rapporten innehålla

- en sammanställning av de beslut nämnden fattat under föregående kalenderår
- information om vilka åtgärder forskningshuvudmännen genomfört eller planerar att genomföra med anledning av nämndens beslut
- information om vilka andra avvikelser än oredlighet i forskning som lärosätena har prövat.

Underlaget till rapporten är

- nämndens beslut och ärenden från 2020 till 2025
- enkätsvar från de 31 universitet och högskolor (lärosäten) som omfattas av högskoleförordningens krav på att lämna uppgifter till nämnden (svarsfrekvensen var 100 procent)

13 §

Enligt 13 § lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning har forskningshuvudmännen en återrapporteringsskyldighet till nämnden. Skyldigheten gäller de fall då nämnden har fattat ett beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning eller att det har förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras. Forskningshuvudmannen ska i dessa fall rapportera till nämnden vilka åtgärder huvudmannen har vidtagit eller avser att vidta med anledning av beslutet. Rapporteringen ska ske inom sex månader efter att beslutet har vunnit laga kraft.

18 §

Enligt 1 kap. 18 § högskoleförordningen (1993:100) ska en högskola till nämnden senast den 30 mars varje år, i avidentifierad form, redovisa uppgifter om avvikelser från god forskningssed som under föregående kalenderår har prövats inom högskolan.

Det finns en skillnad mellan de båda paragraferna när det gäller vilka som har en skyldighet att rapportera uppgifter till nämnden. Skyldighet enligt 13 § lagen avser forskningshuvudmän men högskoleförordningen avser endast högskolor. Med forskningshuvudman avses enligt lagen en statlig myndighet eller en fysisk eller juridisk person i vars verksamhet forskning utförs. Med högskola avses i högskoleförordningen högskolor och universitet. Alla högskolor enligt högskoleförordningen är forskningshuvudmän, men alla forskningshuvudmän är inte högskolor. Inrapporteringen enligt högskoleförordningen avser alltså bara högskolor och inte övriga forskningshuvudmän vilka är väsentligt fler.

- enkätsvar från ett urval av andra forskningshuvudmän som omfattas av lagen. Enkäten skickades till regioner, statliga myndigheter och enskilda utbildningsanordnare. Vi fick svar från tolv regioner, 30 statliga myndigheter och fem enskilda utbildningssamordnare. Dessa forskningshuvudmän omfattas inte av lagens krav på att lämna uppgifter. Enkäten syftade bland annat till att ge en bild av forskningshuvudmännens syn på lagen och av hur de arbetar med god forskningssed och avvikelser från god forskningssed
- återapporteringar från forskningshuvudmännen i enlighet med 13 § lag (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning
- lärdomar från de ärenden som handlagts.

I rapporten används begreppet lärosäte för att beteckna de högskolor och universitet som staten är huvudman för och som omfattas av högskoleförordningen. De forskningshuvudmän som omfattas av lagen, men inte av högskoleförordningen, benämner vi övriga forskningshuvudmän. Här ingår exempelvis statliga myndigheter, kommuner och regioner samt enskilda utbildningsanordnare.

När begreppet forskningshuvudmän används i rapporten avser vi både lärosäten och övriga forskningshuvudmän. När förarbeten till lagen beskrivs avser vi proposition 2018/19:58 eller SOU 2017:10.

Nämnden har en uppgift – att utreda oredlighet i forskning

Nämndens uppgift är tydlig och avgränsad. Där nämndens uppgift tar slut tar andras ansvar vid.

Foto: Henrik Sandsjö, Chalmers tekniska högskola

Nämndens uppgift är att utreda oredlighet i forskning

Npof inrättades den 1 januari 2020 som en statlig myndighet under Utbildningsdepartementet. Nämnden har i uppgift att pröva oredlighet i forskning. Det innebär att nämnden utreder och bedömer om en forskare gjort sig skyldig till oredlighet i forskning eller inte, vilket sammanfattas i ett beslut. Nämnden har endast den uppgiften.

Att besluta om konsekvenser för de forskare som prövats är däremot inte nämndens uppgift, inte heller att ge enskilda forskare råd eller att utbilda kring god forskningssed. Detta är i stället forskningshuvudmännens ansvar. De har det övergripande ansvaret för att forskningen utförs i enlighet med god forskningssed enligt 5 § lag (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet (lagen). Den organisation, infrastruktur, utbildning, information etcetera som krävs för detta åligger därmed forskningshuvudmännen. Likaså att verka för att oredlighet förebyggs. Efter att nämnden fattat sitt beslut är det forskningshuvudmännen som beslutar om konsekvenser för de inblandade och om åtgärder behöver vidtas på exempelvis den berörda institutionen eller i forskargruppen. Det kan handla om allt från mer formella åtgärder inom det arbetsrättsliga området till utbildning eller andra stödinsatser. Forskningshuvudmännen ska enligt 14 § i lagen även underrätta vetenskapliga tidskrifter, forskningsfinansiärer, myndigheter och andra berörda om nämndens beslut. Det gäller om nämnden fällt någon av deras forskare eller om någon friats men det skett en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Se mer om detta i kapitlet Korta referat av de ärenden nämnden prövat i sak, samt i kapitlet Avslutande reflektioner.

Misstankar som inte gäller oredlighet utan andra typer av avvikelser från god forskningssed utreds av forskningshuvudmännen utan inblandning från Npof. För lärosäten framgår det av 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100) att så ska ske, men för övriga forskningshuvudmän finns ingen specifik reglering utan det får anses följa av allmänna krav på regelefterlevnad och intern styrning och kontroll. Om nämnden bedömer att ett ärende inte rör oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed, ska nämnden underrätta den berörda forskningshuvudmannen om det enligt 11 § i lagen.

Npof bildades som ett led i att främja god forskningssed

Många ärenden vid nämnden bottnar i konkurrens och konflikter samt brister i datahantering, lagring och dokumentation av data. I egenskap av arbetsgivare har forskningshuvudmännen ansvar för arbetsmiljön och för att förebygga ohälsa. När det gäller att skapa förutsättningar för forskarna att följa god forskningssed bör även ansvaret för arkivbildning och arkivvård etcetera betonas liksom ansvaret att bedriva ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete.

Innan 2020 prövades misstankar om oredlighet i forskning av forskningshuvudmännen och det saknades en gemensam definition av oredlighet i forskning. Regeringen bedömde att det fanns brister i de prövningar som gjordes. Det handlade bland annat om att misstankar hanterades på olika sätt och att det fanns för stora olikheter i utredningar och konsekvenser. Trovärdigheten hos utredningarna ifrågasattes eftersom det kunde finnas ett motsatsförhållande när forskningshuvudmännen skulle utreda misstankarna på ett opartiskt sätt och samtidigt värna sitt eget anseende. I förarbetena uttalades:

> ”Frågor om oredlighet i forskning måste hanteras på ett sätt som främjar allmänhetens förtroende för forskningen. Systemet måste vara tydligt och rättssäkert och ge skydd och stöd till alla inblandade, det vill säga både de personer som har väckt frågor om misstanke om oredlighet och de som misstankar riktas mot. En tydlig och rättssäker hantering av misstänkt oredlighet i forskning syftar också till att oredlighet ska upptäckas och att felaktiga forskningsresultat ska dras tillbaka eller rättas,

> vilket i sin tur bidrar till ökad tillförlitlighet och kvalitet i forskningen. En tydlig och rättssäker hantering förebygger också uppkomsten av oredlighet."[1]

Genom en centraliserad prövning av misstänkt oredlighet vid en ny myndighet, är avsikten att skapa bättre förutsättningar för att hantera misstankarna på ett opartiskt och enhetligt sätt. Andra avvikelser från god forskningssed som inte faller under den lagstadgade definitionen av oredlighet hanterar dock forskningshuvudmännen själva även fortsättningsvis.

Nämndens sammansättning

Nämnden utses av regeringen för fyra år i taget. Ledamöterna är seniora forskare inom olika ämnesområden och med erfarenhet av arbete med forskningsetiska frågor. Nämndens ordförande ska vara eller ha varit domare eftersom nämndens avgöranden innebär en rättslig prövning och har domstolsliknande karaktär.[2] Nämnden sammanträder cirka tio gånger om året och fattar då beslut i oredlighetsärendena. Eftersom nämnden är myndighetens ledning fattar de även beslut om styrdokument, intern styrning och kontroll etcetera.

Så initieras ett prövningsärende

Prövningsärenden vid Npof kan initieras på tre olika sätt:

- En forskningshuvudman lämnar över ett ärende till Npof.
- Enskilda personer eller andra gör en anmälan.
- Npof tar upp en fråga om oredlighet i forskning som Npof har fått kännedom om på något annat sätt.

Forskningshuvudmän har en skyldighet att överlämna ärenden till Npof om det kan misstänkas att oredlighet i forskning förekommit i forskningshuvudmannens verksamhet. "Kan misstänkas" är en mycket låg misstankegrad och avsikten från lagstiftarens sida är att alla ärenden där det kan förekomma oredlighet ska utredas av Npof. Det framgår också att tröskeln ska vara låg. Det innebär att om det är oklart om det rör sig om ett fall av misstänkt oredlighet i forskning, eller avvikelse från god forskningssed i övrigt, bör huvudmannen lämna över handlingarna i ärendet till Npof för prövning.[3]

Enskilda personer eller andra myndigheter kan också vända sig direkt till Npof med misstankar om oredlighet. Den möjligheten syftar till att öka förutsättningarna för att alla misstänkta fall av oredlighet utreds av Npof. Det underlättar också för den anmälare som inte vet vilken forskningshuvudman hen ska vända sig till med misstankar. Den fungerar dessutom som en sorts kontrollfunktion, som minskar risken för att ärenden fastnar hos forskningshuvudmännen. Anmälare kan vara anonyma.

Npof får även utreda misstankar om oredlighet på eget initiativ. Några exempel enligt förarbetena är om nämnden i ett ärende upptäcker att även andra forskare än de som ärendet avser kan ha gjort sig skyldiga till oredlighet i forskning, eller om uppgifter om eventuell oredlighet förekommer i media.

Från år 2021 och framåt har vi exempelvis utvidgat ärenden genom att pröva alla de forskare som angetts som författare på en artikel och inte bara de personer som pekas ut som misstänkta av en anmälare eller i ett överlämnande. Det har även beslutats att fler misstankar ska prövas än de som anmälts.

1 Prop. 2018/19:58 s. 19.
2 Prop. 2018/19:58 s. 19, 5 § förordningen (2019:1152) med instruktion för Nämnden för prövning av oredlighet i forskning.
3 Prop. 2018/19:58 s. 53.

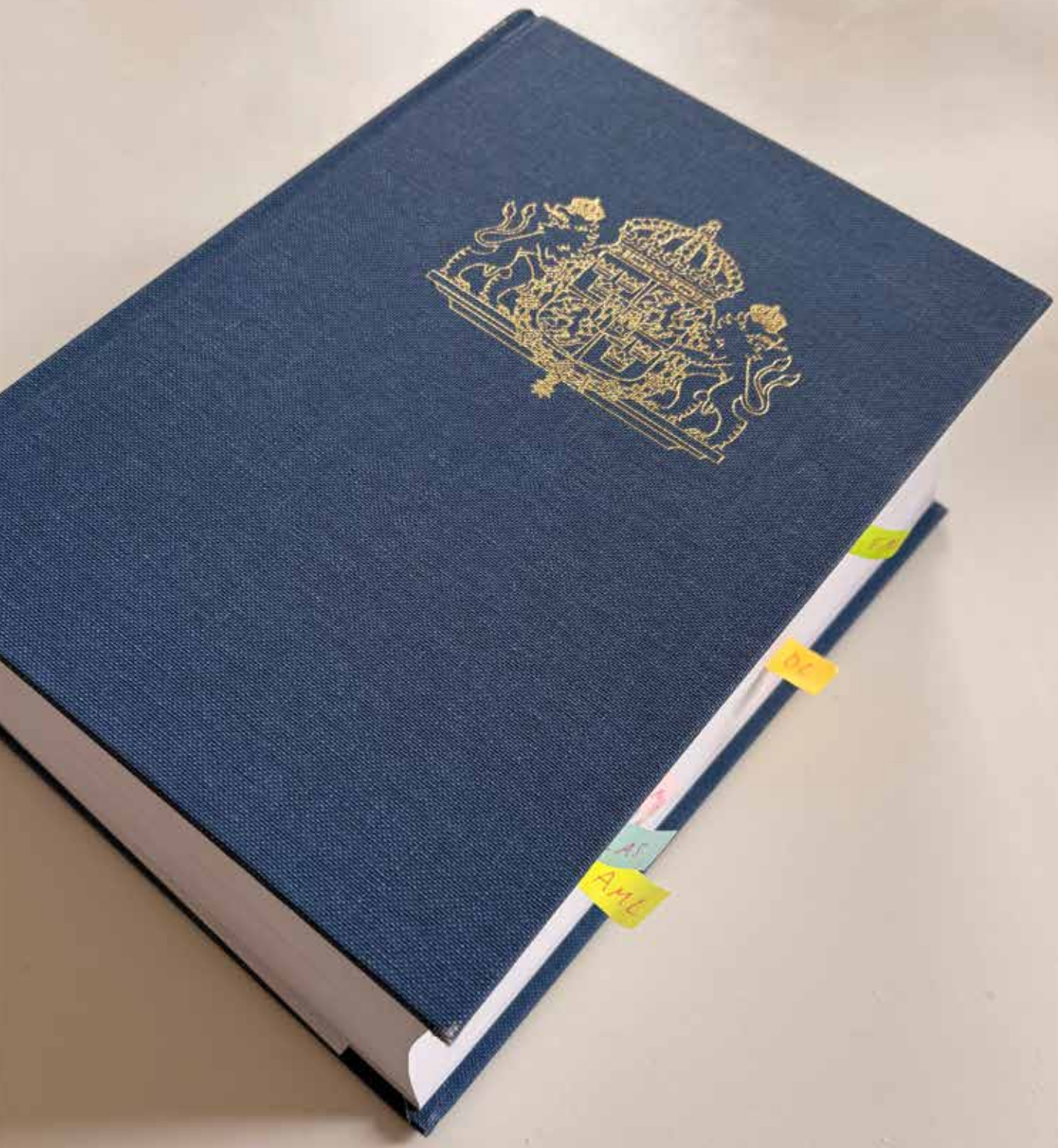
AML

Lagen och hur den tillämpats

Lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning tillkom för att värna förtroendet för svensk forskning. Den befäster det ansvar forskare har – att följa god forskningssed.

Foto: Magnus Gudmundsson, Npof

Definitionen av oredlighet i forskning

Enligt 4 § i lagen ansvarar forskaren för att följa god forskningssed i sin forskning. Det innebär enligt förarbetena bland annat att inte vara oredlig och att inte bryta mot lagar och erkända forskningsetiska normer. I lagen har oredlighet i forskning definierats. Oredlighet i forskning är

> en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning.

Definitionen bygger på internationell kodex som varit etablerad och erkänd inom forskarsamhället sedan lång tid tillbaka, exempelvis Den europeiska kodexen för forskningens integritet.[1]

Bedömningen i ett ärende sker stegvis och följer strukturen i oredlighetsdefinitionen i lagen. Det betyder att om ett steg inte är uppfyllt stannar prövningen där och går inte vidare till nästa steg. Endast om samtliga steg är uppfyllda är det fråga om oredlighet i forskning. Stegen är, förenklat beskrivet:

1. Omfattas den eller de som blivit anmälda av lagen?
2. Är det fråga om planering, genomförande eller rapportering av forskning?
3. Är det fråga om fabricering, förfalskning eller plagiering?
4. Är det en allvarlig avvikelse från god forskningssed?
5. Har den skett med uppsåt eller grov oaktsamhet?

Kravet på att den allvarliga avvikelsen ska ha skett under ”planering, genomförande eller rapportering av forskning” innebär enligt förarbetena att avvikelser under hela forskningsprocessen ska omfattas.[2] Vad som avses med forskning är inte definierat i lagen. I förarbetena anges att nämnden med vägledning av de olika definitioner av forskning som finns, och bedömningar i förarbeten, får ta ställning till om ett ärende gäller forskning eller inte.[3] I lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen) finns en definition av forskning som bygger på den så kallade Frascatimanualen från OECD. Npof har valt att använda den definitionen.

I 2 § etikprövningslagen anges att med forskning avses

> vetenskapligt experimentellt eller teoretiskt arbete eller vetenskapliga studier genom observation, om arbetet eller studierna görs för att hämta in ny kunskap, och utvecklingsarbete på vetenskaplig grund, dock inte sådant arbete eller sådana studier som utförs endast inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå eller på avancerad nivå.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De flesta anmälningar som kommer in till nämnden avser forskning. I några fall har nämnden dock bedömt att det inte varit fråga om forskning. Det har gällt till exempel en lärobok, ett cv, tv-framträdande, och en publikationslista (se exempelvis 3.2-20/0135, 3.2-21/0066, 3.2-21/0126, 3.2-21/0136 och 3.1-23/0179).

1 Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA), 2018. Finns även i en reviderad version från 2023.
2 Prop. 2018/19:58.
3 Prop. 2018/19:58.

Vad som ingår i ”planering av forskning” har bedömts i ett antal fall. Det har då ansetts att forskningsmedelsansökningar utgör planering av forskning, likaså en ansökan om etisk prövning (se exempelvis 3.1-21/0085, 3.1- 21/0173, 3.2-22/0151 och dnr 3.2-20/0108).

Vad som är ”genomförande av forskning” har inte prövats mer än i ett fåtal fall. Bland annat har begreppet bedömts omfatta ett opublicerat avhandlingsmanus som fortfarande var under bearbetning (se exempelvis 3.2-22/0094).

Flertalet ärenden har avsett ”rapportering av forskning” och då i huvudsak publicerade vetenskapliga artiklar men även avhandlingar. När manuskript till artiklar skickats till tidskrifter har det i flera fall bedömts vara ett led i rapportering av forskning (se exempelvis 3.1-21/0026, 3.1-21/0056, 3.2-21/0153, 3.2-21/0156 och 3.1-22/0054). En poster respektive en Powerpoint som presenterats vid vetenskapliga seminarium har i de fallen ansetts omfattas av begreppet (se exempelvis 3.1-20/0029 och 3.1-22/0093). Likaså har projektrapporter som publicerats på en forskningsfinansiärs hemsida och en prisansökan betraktats som rapportering av forskning (se exempelvis 3.2-20/0116, 3.2-21/0153 och 3.1-22/0133).

Frågan om något är forskning anknyter också till vilka det är som utfört ett arbete. Är det forskare eller till exempel studenter på grundnivå. ”Forskare” är ingen skyddad yrkestitel och begreppet definieras inte i lagen. Av förarbetena framgår dock att personer som genomgår eller har genomgått forskarutbildning och som deltar i forskning ska betraktas som forskare. Övriga personer som deltar i forskningsverksamhet, exempelvis studenter på grundnivå eller avancerad nivå samt teknisk och administrativ personal, bör däremot inte räknas som forskare.[4] Nämnden har mot bakgrund av detta bedömt att mastersstudenter inte varit forskare i ett antal ärenden (se exempelvis 3.1-21/0040 och 3.2-21/0105). En laboratorieassistent, laboratorieingenjör, en projektledare och en forskningsingenjör ansågs inte vara forskare då de inte genomgick eller genomgått forskarutbildning (se exempelvis 3.1-21/0056, 3.1-22/0054 och 3.2-22/0110). En person som genomgått forskarutbildning, men var anställd som teknisk/administrativ personal, ansågs dock vara forskare när hen deltog i forskning (se exempelvis 3.1-20/0068).

Förfalskning, fabricering eller plagiering

De avvikelser från god forskningssed nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Lagstiftaren har inte definierat begreppen i lagen men förarbetena hänvisar till hur begreppen beskrivs i forskningsetiska kodexar och riktlinjer, bland annat Den europeiska kodexen för forskningens integritet.[5] Enligt propositionen beskrivs begreppen ofta på följande sätt[6]:

Fabricering	Forskaren hittar på data och återger dem som riktiga.
Förfalskning	Forskaren utan berättigande manipulerar forskningsmaterial, utrustning eller processer, eller ändrar eller utelämnar data eller resultat.
Plagiering	Forskaren använder andra personers texter, arbete eller idéer utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.

4 Prop. 2018/19:58.

5 Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA), 2018. Finns även i en reviderad version från 2023. I den reviderade utgåvan har begreppen justerats något; Fabricering innebär att man hittar på data eller resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Förfalskning innebär att forskningsmaterial, utrustning, bilder eller processer manipuleras, eller att data eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Plagiering innebär att andra personers arbete eller idéer används utan att den ursprungliga källan anges på korrekt sätt.

6 Prop. 2018/19:58.

FÖRFALSKNING

Misstankar om förfalskning har till största del avsett bilder och figurer men i enstaka fall även text (se exempelvis 3.1-20/0068). En stor del av bilderna som rapporteras avser Western blot[7]. I vissa fall har det handlat om att det anges att bilder är från aktuell studie medan bilderna i själva verket kommer från en annan studie. I andra har fall har identiska bilder använts medan det i artikeln anges att de ska visa olika saker. Det är även vanligt att bilder duplicerats, justerats, förskjutits eller dylikt (se exempelvis 3.1-21/0109, 3.2-22/0064, 3.2-22/0182 och 3.2-23/0145).

Begreppet förfalskning har den specifika innebörd lagstiftaren angett och inte en allmänspråklig innebörd. Det innebär bland annat att begreppet inte innehåller något krav på att det ska vara fråga om en medveten eller uppsåtlig handling (att någon ska ha avsett att förfalska). I det som i juridisk mening kallas den objektiva bedömningen ska endast bedömas om det utan att ha varit berättigat har skett en manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer, eller om data eller resultat ändrats eller utelämnats. Frågan om detta gjordes medvetet, avsiktligt och med uppsåt eller genom grov oaktsamhet är en bedömning som sker i nästa steg, det sista steget av bedömningen av om något utgör oredlighet, den subjektiva delen. Se nedan.

Begreppet förfalskning innehåller inte heller något krav på att ett fel ska ha ändrat forskningsresultaten, slutsatser eller dylikt för att det ska utgöra förfalskning. Det krävs endast att manipulering, ändring eller utelämnande skett. Att resultaten påverkats är alltså inte en nödvändig förutsättning för att något ska bedömas vara förfalskning utan grunden i den objektiva bedömningen är som ovan noterats, att manipulering, ändring eller utelämnande skett på ett oberättigat sätt.

Förvaltningsrätten i Uppsala har gjort samma bedömning som nämnden gällande förfalskning i samtliga mål. Kammarrätten i Stockholm har dock i vissa mål gjort en annan bedömning än nämnden och förvaltningsrätten gällande hur begreppet förfalskning ska tolkas (se exempelvis mål nr 741-25).

FABRICERING

Misstankar om fabricering har avsett allt från rådata till bearbetad data och slutsatser. När det gäller slutsatser har det handlat om att anmälaren anser att vissa slutsatser inte kan dras utifrån det underlag som finns (se exempelvis 3.2-20/0108 och 3.1-21/0177). Andra ärenden har avsett misstankar om att intervjuer och enkäter hittats på, att påstådda analyser med unika metoder ägt rum eller att prototyper inte finns (se exempelvis 3.1-20/0128, 3.2-22/0187 och 3.1-21/0164/0170). Det finns även fall av misstänkt fabricering av bilder och figurer (se exempelvis 3.2-21/0079 och 3.2-21/0090). Flera av fallen har gränsat till förfalskning, det vill säga att det är fel bild eller figur som visas men frågan har gällt om den är helt påhittad eller ändrad. På motsvarande sätt som vid förfalskning krävs inte vid fabricering att forskningsresultaten eller dylikt har påverkats. I det avseendet har Förvaltningsrätten i Uppsala gjort samma bedömning som nämnden i mål nr 7452-22. Förvaltningsrättens dom överklagades till Kammarrätten i Stockholm som gjorde en annan bedömning än nämnden och förvaltningsrätten, mål nr 179-24. Dock har förvaltningsrätten efter Kammarrättens dom vidhållit sin hållning.

7 Western blot är en molekylärbiologisk metod för att identifiera specifika proteiner och är en metod som används bland annat inom biomedicinsk forskning.

PLAGIERING

De flesta ärenden om misstänkt plagiering har avsett plagiering av text (se exempelvis 3.1-21/0055, 3.1-21/0167). Oftast är det vetenskapliga artiklar som plagierats men det har även förekommit ett antal fall av plagiering av studentarbeten (se exempelvis 3.1-21/0035, 3.1-23/0161 och 3.1-24/0061). Några ärenden har rört plagiering av idé och då främst idéer från forskningsmedelsansökningar, eller att forskare först samarbetat kring en idé och att en av dem sedan tagit den vidare på egen hand (se exempelvis 3.1-20/0146, 3.1-20/0066, 3.1-21/0022, 3.1-21/0173, 3.2-22/0151, 3.1-23/0029 och 3.1-23/0167).

Kraven på hur citat och referenser anges kan till viss del skilja sig åt beroende på vad det är för typ av arbete eller publikation det är fråga om. Nämnden har exempelvis bedömt om plagiering förekommit i manuskript, utkast till avhandlingar, underlag till seminarium, en poster och en Powerpoint-presentation (se exempelvis 3.1-21/0026, 3.2-22/0094, 3.2-21/0156, 3.1-21/0085, 3.1-22/0093, 3.1-20/0029). Att plagiera helt egna texter har inte betraktats som plagiering eftersom andra personers texter inte använts (3.1-21/0167). Däremot kan det vara självplagiering men är då inget som faller inom nämndens prövning. Om ursprungskällan däremot även hade andra författare kan situationen bedömas på ett annat sätt än i ”ren självplagiering” (se exempelvis 3.2-21/0156 och 3.1-22/0191).

Mängden som plagieras påverkar inte om det är plagiering eller inte utan har i stället betydelse för bedömningen av om det är en allvarlig avvikelse från god forskningssed, det vill säga nästa led i prövningen. Förvaltningsrätten har även när det gäller plagiering gjort samma bedömning som nämnden. Se exempelvis mål nr 913-22, 4087-22, 4101-23, 3368-23, 3368-23 och 2655-24.

Allvarlig avvikelse från god forskningssed

Det är bara allvarliga avvikelser från god forskningssed som kan utgöra sådan oredlighet i forskning som nämnden prövar. Andra avvikelser prövar i stället forskningshuvudmännen själva. För lärosätenas del regleras det i 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100).

I förarbetena till lagen anges att fabricering och förfalskning som huvudregel är allvarliga avvikelser från god forskningssed. Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle. Frågan om huruvida fabricering, förfalskning eller plagiering utgör en allvarlig avvikelse från god forskningssed måste dock bedömas i varje enskilt fall utifrån omständigheterna i det specifika ärendet.[8]

I ett antal fall har nämnden bedömt att plagiering inte nått upp till kravet på allvarlig avvikelse från god forskningssed (se exempelvis 3.1-20/0029, 3.1-21/0085, 3.1-22/0191, 3.1-21/0167). När det gäller fabricering och förfalskning har nämnden endast frångått huvudregeln om allvarlig avvikelse i ett fåtal fall. I ett ärende angavs det till exempel på ett ställe i en artikel fel namn på det djurserum som använts (3.2-22/0107). Det bedömdes lätt för den läsare som är insatt i ämnet att förstå att det inte var rätt namn. Felet bedömdes därför som mindre och förfalskningen utgjorde därmed inte en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

8 Prop. 2018/190:58 s. 100.

Uppsåt och grov oaktsamhet

För att det ska vara fråga om oredlighet i forskning krävs enligt definitionen även att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed ska ha begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Uppsåt innebär enligt förarbetena att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort, medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått det. Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena[9] (se exempelvis 3.1-21/0056, 3.2-21/0076, 3.2-21/0153, delar av 3.2-22/0182, 3.2-22/0184 och 3.1-23/0029).

Nämndens bedömning utgår från kodex[10] kring forskarens ansvar för forskningens integritet och författarens ansvar. När det gäller vetenskapliga artiklar är utgångspunkten därmed att alla författare är ansvariga om inte annat anges. Så kan till exempel ske i ”contributions”. Begränsningar av ansvaret, personernas utbildningsnivå, erfarenhet och expertis kan påverka bedömningen, men det går inte att säga generellt eftersom bedömningen tar sin utgångspunkt i omständigheterna och respektive individs ansvar och skuld i det enskilda fallet.

Förvaltningsrätten i Uppsala har gjort samma bedömning som nämnden i ett antal mål som tagits upp till prövning (se exempelvis 7452-22, 4237-23, 4514-23, 4319-23, 913- 22, 4087-22, 3368-23 och 1615-24). I andra mål har Förvaltningsrätten delvis gjort samma bedömning som nämnden och friat vissa av forskarna (se exempelvis 130-21, 4514-23, 4319-23 och 4513-23) och i andra mål gjorde de en annan bedömning än nämnden och friade de forskare som nämnden fällt (se exempelvis 7104-20, 6639-23 och 8249-23). I exempelvis mål nr 6503-21 gjorde Kammarrätten i Stockholm samma bedömning som förvaltningsrätten vilket var en annan bedömning än den nämnden gjort.

Endast forskning utförd av vissa utförare omfattas

I 3 § lagen anges att lagen endast är tillämplig på forskning utförd av ett antal verksamheter. De är

1. universitet och högskolor som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434)
2. andra statliga myndigheter
3. staten i form av aktiebolag, om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller någon annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av statliga anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten
4. staten i form av stiftelse, om stiftelsens verksamhet är reglerad i lag eller någon annan författning eller om stiftelsen är bildad av eller tillsammans med staten eller förvaltas av en statlig myndighet
5. kommuner och regioner
6. aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner eller regioner utövar ett rättsligt bestämmande inflytande
7. enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Detta innebär att forskning utförd av forskningshuvudman i utlandet inte omfattas av lagen. Inte heller omfattas forskning vid exempelvis helt privata företag. I en del ärenden har forskare angett flera forskningshuvudmän som

9 Prop. 2018/190:58 s. 100.

10 Bland annat Den europeiska kodexen för forskningens integritet, de s.k.Vancouverreglerna (ICMJE 2024).

tillhörighet i de vetenskapliga artiklar som prövats. Det kan vara forskningshuvudmän i olika länder som anges eller företag. För att avgöra om en forskare ska omfattas av nämndens prövning krävs en klarhet i om de utfört forskningen vid en svensk forskningshuvudman eller ej. Forskarsamhället är rörligt och många forskare flyttar mellan olika lärosäten eller företag, och växlar mellan olika uppdrag och samarbeten. Det kan därför ibland vara otydligt vid vilken forskningshuvudman som forskningen utförts. Den tillhörighet som angetts på artikeln stämmer inte alltid med anställningsförhållandena och många gånger saknas formella affilieringsavtal eller annan anknytning. Nämnden har hanterat ett flertal ärenden där forskningshuvudmannens uppgifter inte överensstämmer med vad forskare angett.

Preskription efter 10 år

Enligt 8 § i lagen får prövning av oredlighet i forskning inte grundas på omständigheter som är äldre än tio år när ärendet inleds, om det inte finns särskilda skäl för en prövning. Med särskilda skäl avses exempelvis sådana fall där den påstådda oredligheten har haft eller riskerar att få stora eller allvarliga följdeffekter för forskningen eller samhället i övrigt, till exempel för människors hälsa eller för hur processer, metoder eller produkter utformas. Ett annat särskilt skäl kan vara att nämnden önskar granska tidigare forskning av forskare som har gjort sig skyldiga till oredlighet.

Uppenbart obefogade anmälningar kan avvisas

Anmälningar som inte faller inom lagens tillämpningsområde avvisas. Det gäller till exempel om det som anmäls inte avser forskning eller helt utförts vid utländska forskningshuvudmän. Om nämnden bedömer att en anmälan är uppenbart obefogad kan nämnden också avvisa anmälan. Den prövas då inte i sak. Det kan vara fråga om en anmälan som helt uppenbart inte rör forskning eller rör personer som inte är forskare. Lagen anger endast att anmälningar kan avvisas, inte överlämnanden. Det har dock förekommit att det kommit in överlämnanden som rör forskning som faller utanför lagens prövningsområde, vilket innebär att nämnden är förhindrad att pröva misstankarna även om de överlämnats av forskningshuvudmän.

Nämndens beslut om avvisning publiceras inte på nämndens webbplats.

Anmälare är inte part enligt förvaltningsrättens bedömning

Den som anmäler ett ärende betraktas inte som part i ärendet, och därför kommuniceras ärendet inte med anmälaren. Anmälaren har inte heller talerätt och kan därmed inte överklaga nämndens beslut. Detta har Förvaltningsrätten i Uppsala klargjort i de ärenden som överklagats av anmälare och som domstolen avvisat. Tre av dessa avvisningsbeslut har överklagats till Kammarrätten i Stockholm. Ett flertal av dessa domar har överklagats till kammarrätten som inte meddelat prövningstillstånd. Inte heller Högsta förvaltningsdomstolen har meddelat prövningstillstånd.

I två fall har friade forskare överklagat nämndens beslut eftersom de varit missnöjda med skrivningarna i beslutet. Förvaltningsrätten har inte tagit upp överklagandena till prövning eftersom besluten inte ansetts gå emot klaganden.

Så ser processen ut

Bedömningarna i prövningsärendena sker stegvis och följer, som ovan nämnts, strukturen i oredlighetsdefinitionen i lagen. Ärendenas gång skiljer sig åt bland annat beroende på sakfrågans komplexitet, hur tydligt formulerade anklagelserna om oredlighet är i anmälan eller överlämnandet, om kompletteringar behövs och om sakkunnig ska anlitas.

Handläggningen följer som regel ett antal steg. När ett ärende kommer in till nämnden gör kansliet en första bedömning av om ärendet ska prövas i sak eller faller utanför lagens tillämpningsområde eller är uppenbart obefogat och ska avvisas. Anmäld informeras om huruvida ärendet avvisas eller om det kommer att prövas i sak. När handläggaren satt sig in i ärendet hämtar handläggaren eventuellt in ytterligare material i ärendet.

Anmäld får sedan möjlighet att yttra sig över handlingarna i ärendet. Kansliet bedömer därefter om en sakkunnig ska utses eller inte. När sakkunnig lämnat sitt utlåtande kommuniceras det och eventuellt nya underlag i ärendet med anmäld, som får möjlighet att yttra sig över utlåtandet och ärendet i övrigt. Om det är flera anmälda får de yttra sig över varandras yttranden. Därefter går ärendet till nämnden för beslut. Nämndens beslut kan sedan överklagas.

Figur 1. Prövningsärendets gång

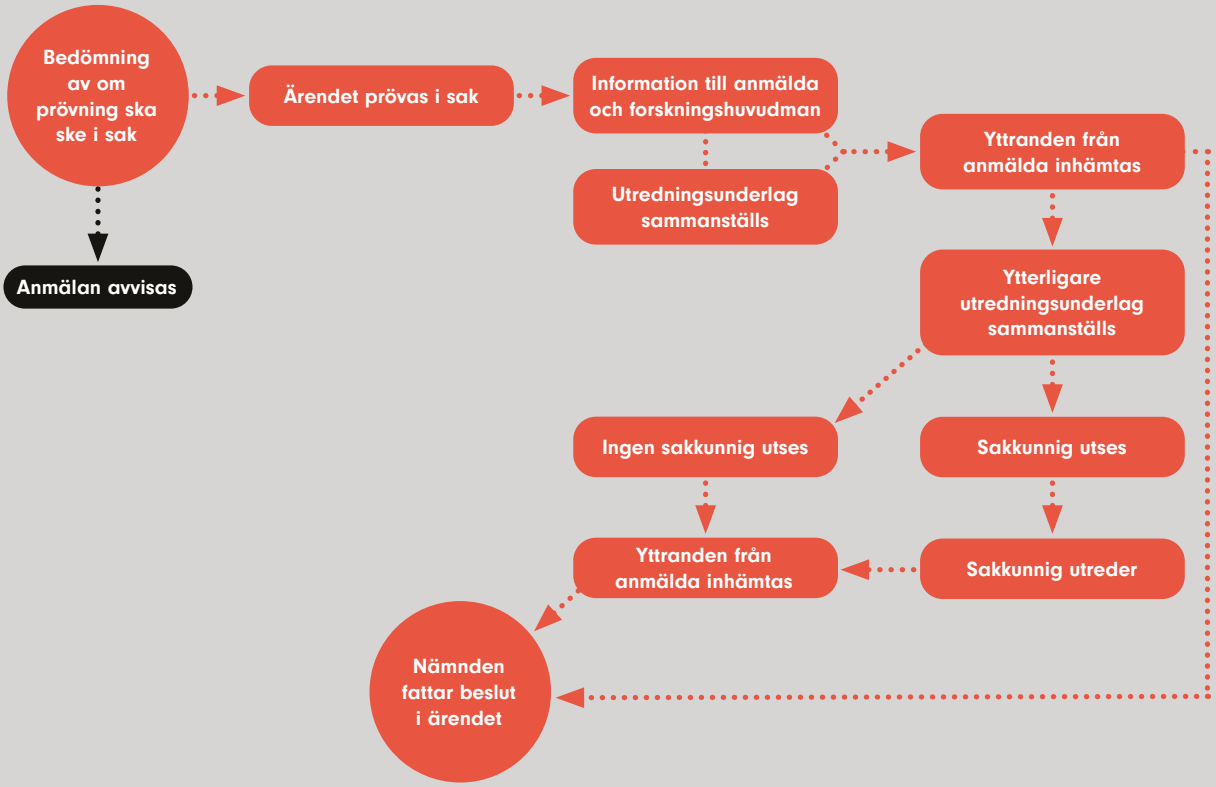

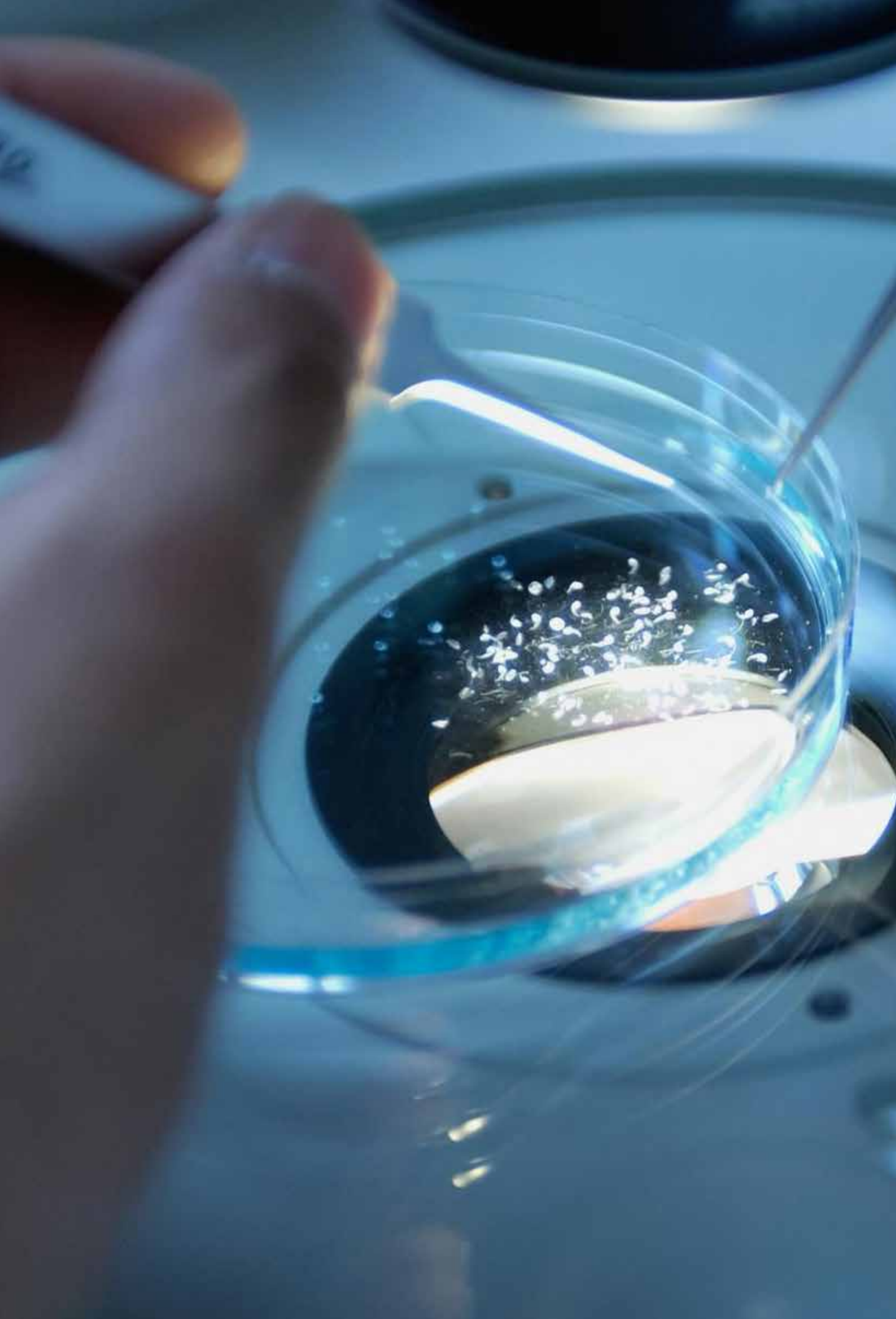

Statistik och erfarenheter från nämndens prövningar

Nämnden tog under året emot 47 ärenden. Nära hälften rörde ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Ungefär hälften av misstankarna gällde förfalskning, medan misstankar om fabricering och plagiering utgjorde ungefär en fjärdedel var. Under året fattade nämnden beslut i 40 ärenden. Av dessa var 3 beslut fällande, 17 friande och 20 ärenden avvisades. De fällande besluten har överklagats.

Foto: National Cancer Institute, Unsplash

Nämnden fick in 47 ärenden

År 2025 fick nämnden in 47 ärenden[1]. Av dessa hade elva överlämnats från ett lärosäte och 36 anmälts av enskilda. Antalet inkomna ärenden visas i figur 2.

I det här kapitlet beskriver vi de ärenden som kommit in, vilka typer av misstankar de avser samt vilka ämnesområden och forskningshuvudmän de omfattar. Vi redogör för de beslut som fattats under året, både de där prövning skett i sak och de som har avvisats. De ärenden som har prövats i sak beskrivs därefter i korta referat. Vi redogör också för utfallet av överklagade beslut.

Flest misstankar om förfalskning

De ärenden som kom in 2025 omfattade misstankar om förfalskning i 29 fall, fabricering i 16 fall och plagiering i 16 fall. Flera ärenden innehöll mer än en typ av misstanke. Fördelningen mellan de olika typerna av misstankar har varit relativt jämn över åren. Antalet misstankar visas i figur 3 (jämför figur 4).

1 Varje år får nämnden in ett antal ärenden som gäller samma misstankar, artiklar eller forskargrupp. Dessa handläggs då samlat i ett ärende. Under 2025 fick vi in elva dubbelrapporterade ärenden. Om ärendet redovisas som överlämnat eller anmält i statistiken avgörs av om överlämnandet eller anmälan kom in först.

Figur 2. Antal ärenden år 2020–2025

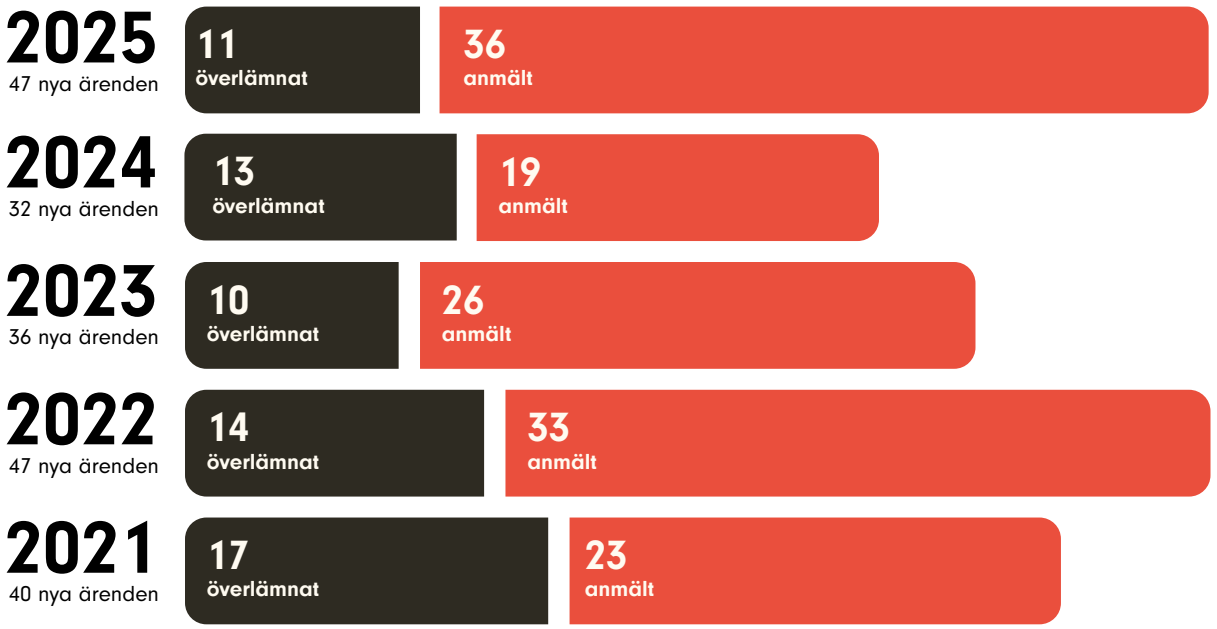

Figur 3. Typ av anmäld/överlämnad misstanke 2025

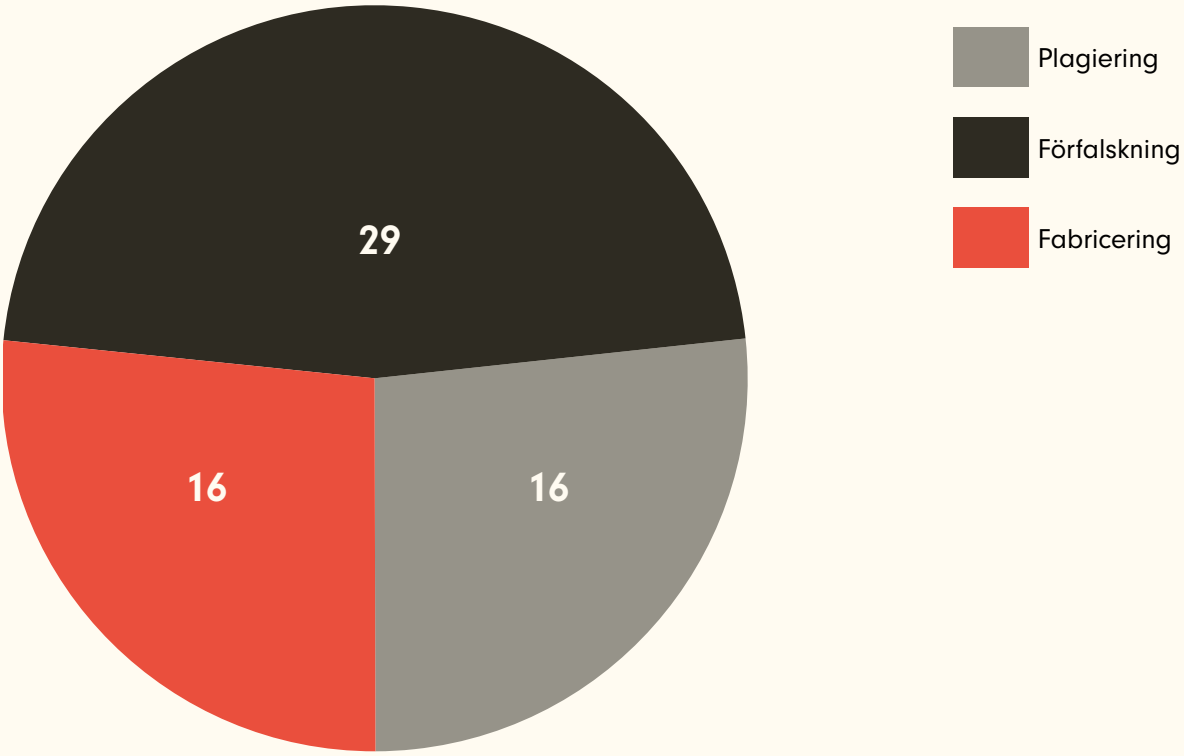

Figur 4. Typ av anmäld/överlämnad misstanke 2021–2025 i procent (siffrorna i staplarna avser antal)*

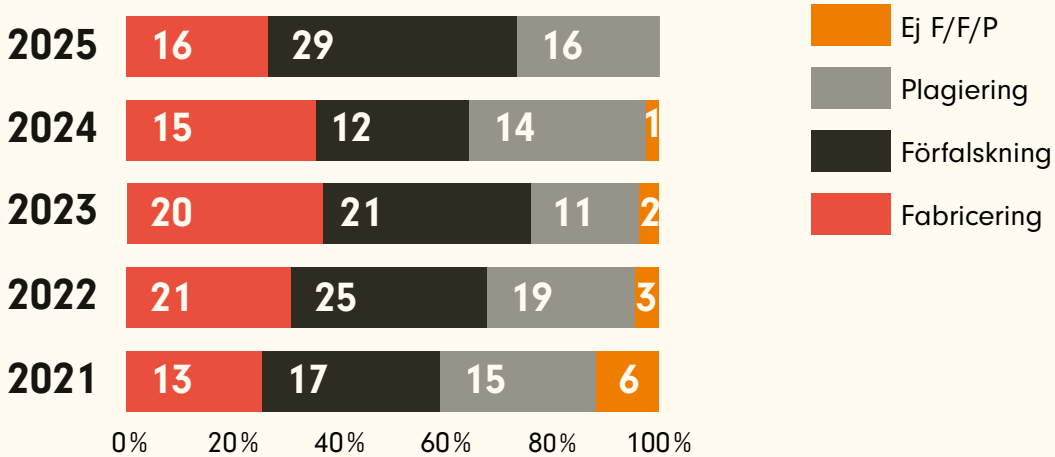

* Statistiken avser de misstankar som registrerats vid årsskiftet när statistiken sammanställdes. I enstaka fall kan misstankar läggas till eller ändras i pågående ärenden om nya uppgifter i ärendet tillkommer.

Fortsatt flest ärenden inom medicin och hälsovetenskap

Nästan hälften av de ärenden som kom in 2025 avsåg forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap, 23 av 47 ärenden. Av de övriga ärendena avsåg åtta ärenden teknik, sju samhällsvetenskap, fyra naturvetenskap och tre humaniora och konst. Två ärenden avsåg ämnesområdet lantbruksvetenskap och veterinärmedicin. Det är första gången som nämnden har behandlat ärenden inom det ämnesområdet.

Figur 5. Antal ärenden per forskningsämnesområde enligt Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2025, på högsta nivån

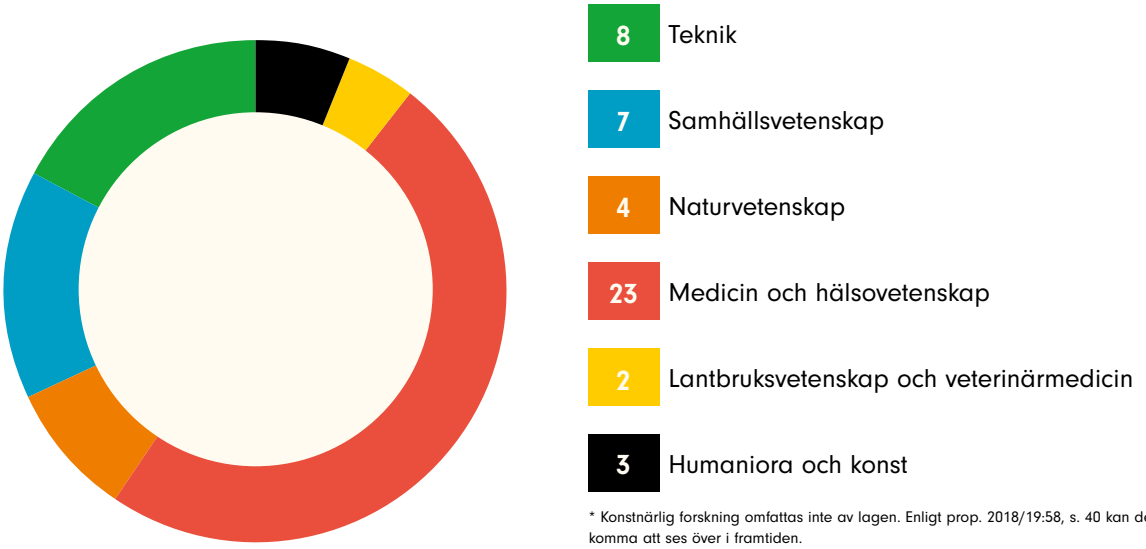

* Konstnärlig forskning omfattas inte av lagen. Enligt prop. 2018/19:58, s. 40 kan detta komma att ses över i framtiden.

Alla överlämnade ärenden kommer från lärosäten

Det är tio lärosäten som har överlämnat ärenden till nämnden 2025. Antalet överlämnade ärenden per forskningshuvudman framgår av tabell 1.

Tabell 1. Antal överlämnade ärenden per forskningshuvudman 2025*

Lärosäten	2025
Blekinge Tekniska Högskola	1
Högskolan i Borås	1
Karolinska Institutet	1
Linnéuniversitetet	1
Linköpings universitet	1
Lunds universitet	4
Mälardalens universitet	1
Umeå universitet	1
Uppsala universitet	1
Kungliga Tekniska högskolan	3

* I några fall har ett anmält ärende även överlämnats av lärosätet. Dessa ärenden räknas som anmälda ärenden i statistiken. Därför är antalet överlämnade ärenden per forskningshuvudman större än antalet överlämnade ärenden.

Anmälningarna avser främst forskning vid lärosäten

Anmälningarna rör i första hand forskning vid lärosäten, men även regioner och myndigheter förekommer. De ärenden som anmälts av enskilda, avsåg under 2025 misstänkt oredlighet vid elva olika lärosäten. Utöver detta har forskning vid en myndighet och fyra regioner anmälts. Även forkskning utförd av två privata aktörer som inte omfattas av lagen har anmälts. Antalet anmälda ärenden per forskningshuvudman framgår av tabell 2. I några ärenden har forskningen bedrivits hos flera forskningshuvudmän. Därför är det sammanlagda antalet anmälda ärenden per forskningshuvudman högre än det totala antalet anmälda ärenden.

Tabell 2. Antal anmälda ärenden per forskningshuvudman 2025

Organisation	2025
Myndigheter	
SMHI	1
Regioner	
Region Stockholm	2
Region Jönköping	1
Region Gävleborg	1
Region Skåne	1
Lärosäten	
Karolinska Institutet	16
Linköpings universitet	7
Lunds universitet	6
Umeå universitet	3
Kungliga Tekniska högskolan	3
Uppsala universitet	3
Karlstads universitet	2
Göteborgs universitet	2
Sveriges lantbruksuniversitet	2
Stockholms universitet	1
Högskolan i Gävle	1
Övriga	
Forskningshuvudmän som inte omfattas av lagen	1
Bohlin Centre for Climate Research, Stockholm	1

Nämnden fattade beslut i 40 ärenden

Nämnden fattade beslut i 40 ärenden under 2025. I tre ärenden konstaterade nämnden oredlighet i forskning. I 17 ärenden friades forskarna från misstankar och det fattades 20 beslut om avvisning. I det här avsnittet beskriver vi dessa tre kategorier av beslut närmare. Figur 6 visar utgången i beslutade ärenden 2021–2025.

Tre fällande beslut

År 2025 fattades tre fällande beslut. Det motsvarar en andel på 7,5 procent. Det är en minskning jämfört med 2024, då andelen ärenden med fällande beslut var 26 procent. Ser man till andelen fällande beslut under perioden 2021–2025 kan man konstatera att mindre än en fjärdedel av nämndens beslut har haft en fällande utgång.

I ett av de fällande besluten 2025 konstaterades förfalskning, i det andra plagiering, och i det tredje fabricering.

Totalt prövades sju forskares ansvar i de fällande besluten. Av dessa fälldes sex forskare, medan en friades. Besluten återges i korta referat i nästa kapitel.

17 friande beslut

Under 2025 fattades 17 friande beslut. I fem av dessa bedömde nämnden att en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av förfalskning, fabricering eller plagiering hade skett, men att den inte skett med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Därmed friades forskarna från misstanke om oredlighet i forskning. I ett beslut bedömde nämnden att en avvikelse från god forskningssed skett, men att den inte var allvarlig. I de återstående elva besluten bedömde nämnden att förfalskning, fabricering eller plagiering inte hade förekommit.

Tabell 3 visar en översikt över de ärenden som prövats i sak. Den redovisar också utgången i de olika bedömningsstegen: 1) om det rör sig om förfalskning, fabricering eller plagiering; 2) om det är en allvarlig avvikelse och; 3) och om det i så fall har skett med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Tabellen visar även antalet forskare som friades respektive fälldes i de fällande besluten.

Figur 6. Utgång i beslutade ärenden 2021–2025

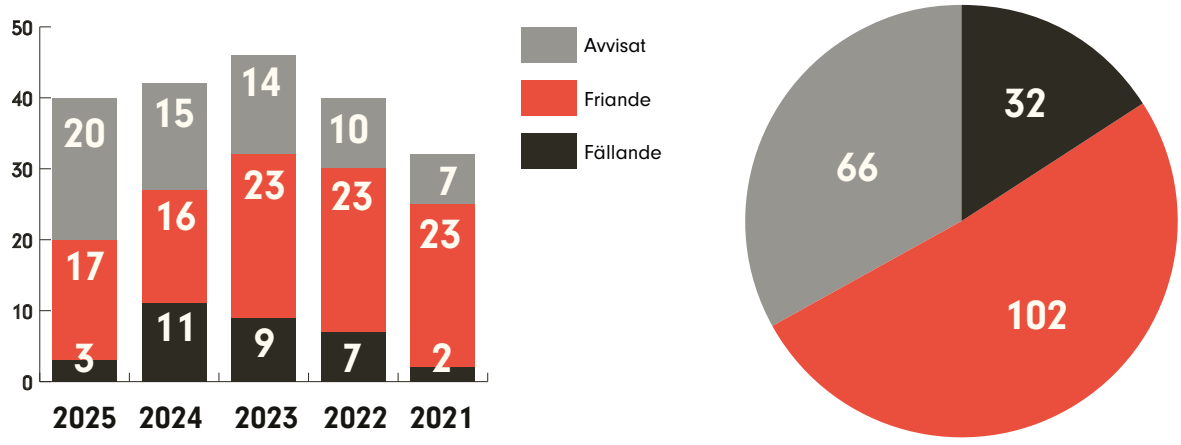

Tabell 3. Översikt över de ärenden som prövats i sak 2025

Ärende	Anmäld misstanke	Konstaterad avvikelse	Allvarlig avvikelse	Oredlighet i forskning	Kommentar
Uppsåt eller grov oaktsamhet					
3.1-24/0076*	Fabricering/ plagiering	Ja, förfalskning	Ja	Ja	Uppsåt 1 författare, grovt oaktsamt 3 författare, ej oredlighet 1 författare
3.1-25/0085*	Plagiering	Ja, plagiering	Ja	Ja	Grovt oaktsamt 1 författare
3.2-25/0082*	Fabricering/förfalskning/plagiering	Ja, fabricering	Ja	Ja	Uppsåt 1 författare
Konstaterad allvarlig avvikelse					
3.1-24/0084 Ärende 3.1-24/0091 handläggs i detta ärende	Fabricering	Ja, fabricering	Ja	Nej	
3.2-23/0021** Ärendena 3.2-23/0045, 3.1-23/0071 och 3.1-23/0091 handläggs i detta ärende	Fabricering/ förfalskning	Ja, förfalskning	Ja	Nej	
3.2-25/0084	Förfalskning	Ja, förfalskning	Ja	Nej	
3.2-25/0103	Förfalskning	Ja, förfalskning	Ja	Nej	
3.2-25/0105	Fabricering/ förfalskning	Ja, förfalskning	Ja	Nej	
Konstaterad avvikelse, men inte allvarlig					
3.1-24/0126	Fabricering	Ja, förfalskning	Nej		
Ingen konstaterad avvikelse i form av förfalskning, fabricering eller plagiat					
3.1-24/0034	Plagiering	Nej			
3.1-24/0106	Fabricering/ förfalskning	Nej			
3.1-25/0010	Plagiering	Nej			
3.1-25/0048	Plagiering	Nej			
3.1-25/0060	Plagiering	Nej			
3.1-25/0080	Plagiering	Nej			
3.2-23/0159	Fabricering/ förfalskning	Nej			
3.2-24/0018 Ärende 3.1-24/0089 och 3.1-25/0046 handläggs i detta ärende	Fabricering/ förfalskning	Nej			
3.2-24/0080	Plagiering	Nej			
3.2-25/0111	Förfalskning	Nej			
3.1-24/0117 Ärende 3.1-24/0134 handläggs i detta ärende	Plagiering	Nej			

* beslutet har överklagats av fällda forskare, ** beslutet har överklagats av anmälare

De 20 ärenden som prövades i sak under året omfattade 72 forskare och 35 arbeten. En majoritet av arbetena utgjordes av vetenskapliga artiklar och manuskript. Även konferensbidrag, forskningsmedelsansökningar, avhandlingar, böcker och projekt prövades. Figur 7 visar antalet personer och arbeten som ingått i prövningen i de ärenden som prövats i sak. Antalet arbeten och personer vars ansvar har prövats ger en indikation på ärendenas omfattning. År 2024 avgjordes ett ärende som omfattade 48 artiklar vilket förklarar det förhållandevis höga antalet arbeten det året.

Friande beslut består av ärenden med och utan konstaterade avvikelser

I drygt hälften av alla beslut som prövats i sak 2021–2025 konstaterades inga avvikelser från god forskningssed. Även friande beslut kan dock innebära att avvikelser i form av fabricering, förfalskning eller plagiering har förekommit. I knappt en procent av ärendena konstaterade nämnden att en avvikelse förekommit men att den inte var allvarlig. I nästan 30 procent av de friande besluten under 2025 konstaterade nämnden däremot att en eller flera allvarliga avvikelser från god forskningssed förekommit.

Figur 8a och 8b visar andelen beslut utifrån bedömningsstegen för de ärenden som prövats i sak.

Figur 7. Antal artiklar/arbeten och forskare som omfattats av nämndens prövning i de ärenden som prövats i sak respektive år. I parentes anges hur många ärenden som prövades i sak respektive år.

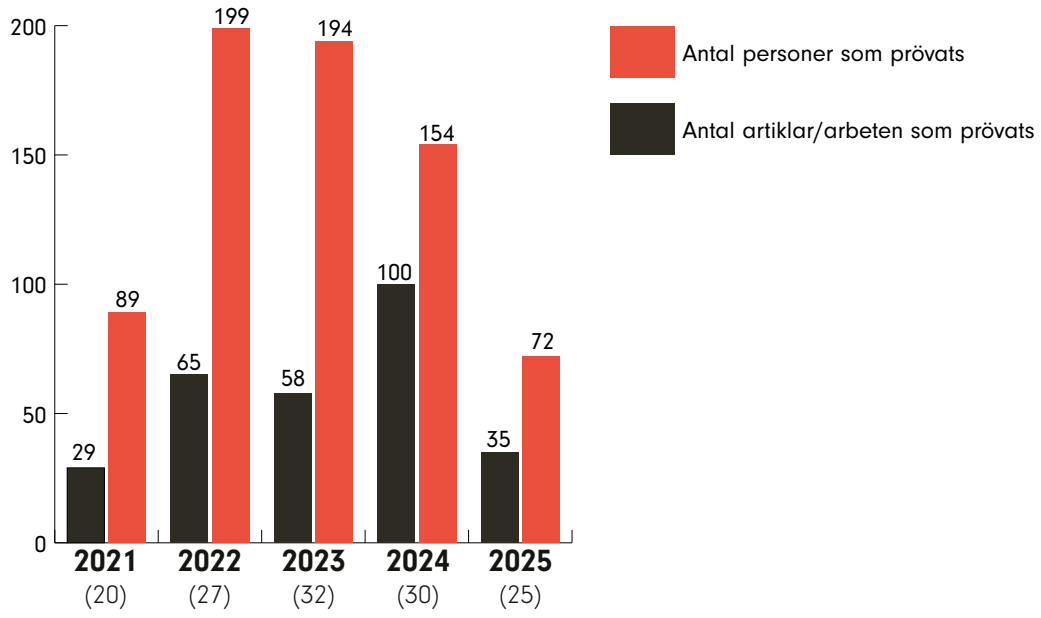

Figur 8a och 8b visar andelen beslut utifrån bedömningsstegen för de ärenden som prövats i sak

Figur 8a 2021–2025

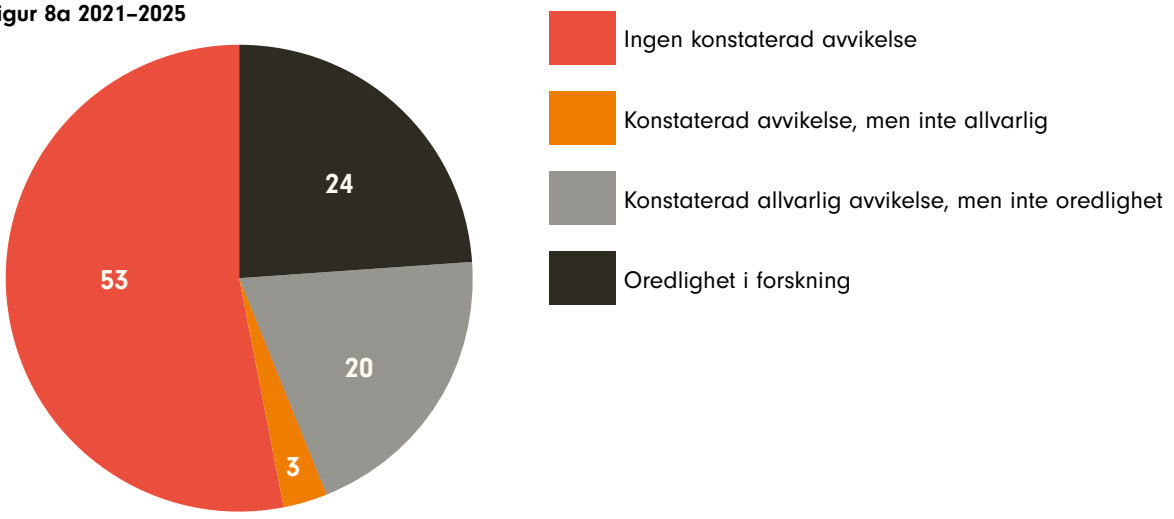

Figur 8b

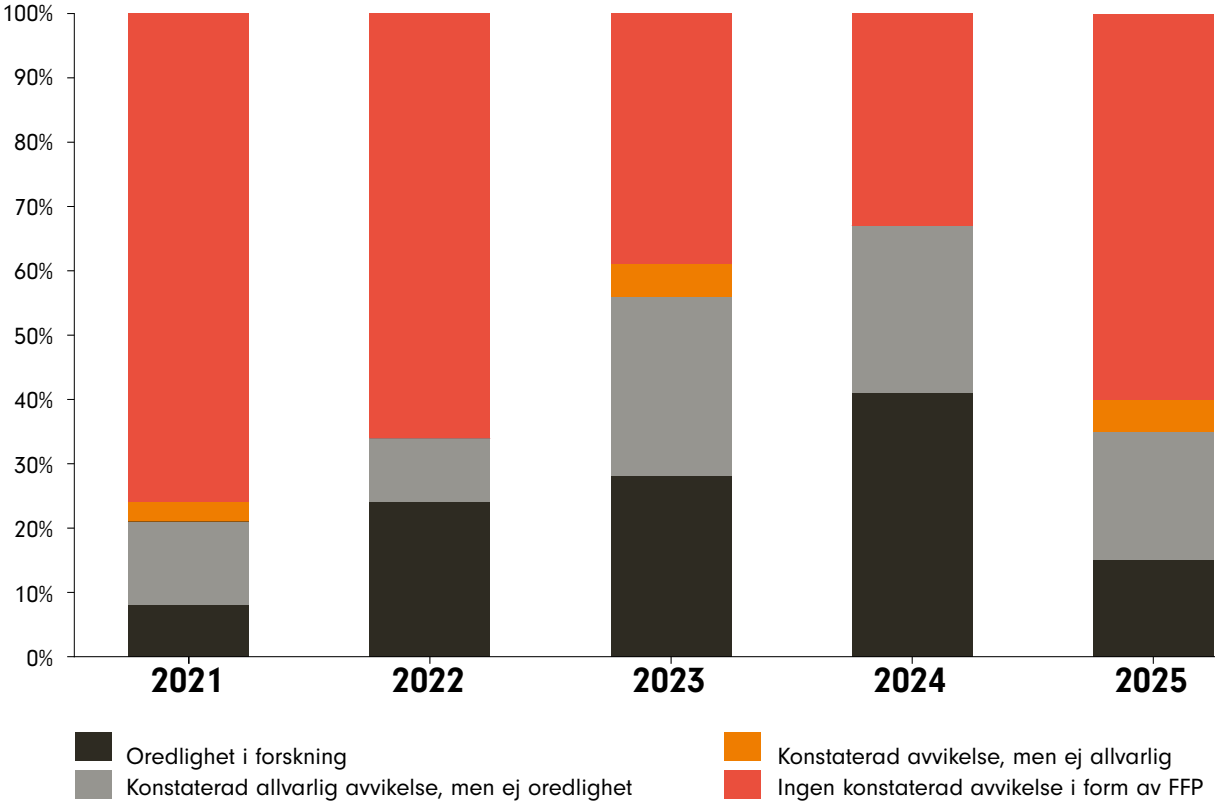

20 ärenden avvisades

Avvisning kan ske med stöd av 10 § lagen om misstankarna är uppenbart obefogade. Under 2025 fattades 20 beslut om avvisning.

Av de ärenden som avvisats 2025 har det som anmälts i sju fall inte bedömts utgöra misstankar om fabricering, förfalskning eller plagiering. I fyra fall har det som misstankarna riktas mot inte bedömts utgöra forskning. I tre fall har misstankarna redan prövats i tidigare ärenden vid nämnden. I två fall har misstankarna bedömts vara preskriberade och i två fall så pass ospecifika att det inte har gått att avgöra vad som skulle prövas. I ett fall har anmälan inte i någon del gällt forskning vid en svensk forskningshuvudman som omfattas av lagen, och i ett fall bedömdes att misstankarna inte rörde nämndens prövningsområde.

Sju beslut har överklagats

Sju av nämndens beslut överklagades till Förvaltningsrätten i Uppsala under 2025. Samtliga tre fällande beslut från 2025 överklagades av de fällda forskarna. Därutöver överklagades två fällande beslut från 2024 av de fällda forskarna. Även ett friande och ett avvisat beslut från 2025 överklagades av anmälare.

Tabell 4. Antal beslut som överklagats, om de överklagats av anmäld eller anmälare och vilken typ av beslut som överklagats, redovisat per år som beslutet överklagades

Klagande samt beslutsutfall	2025	2024	2023	2022	2021
Anmäld	5	7	8	3	1
Friande beslut	0	0	1*	0	0
Fällande beslut	5	7	7*	3	1
Anmälare	2	1	4	6	8
Avvisade beslut	1	0	2	5	2
Friande beslut	1	1	2	1	6
Totalt	7	8	12	9	9

*Överklagande av en friad forskare. Fällande beslut har överklagats av fällda forskare.

Förvaltningsrätten har gjort samma bedömning som nämnden i de tre överklaganden som de prövat i sak under 2025

I tre beslut där nämnden fällt forskare 2024 har förvaltningsrätten under 2025 meddelat dom. Förvaltningsrätten har i de fall där flera individer fällts i nämndens beslut delat upp nämndens ärende i flera mål, så att varje individ som prövas tilldelats ett separat mål. I samtliga fall där nämnden fällt forskare gjorde förvaltningsrätten samma bedömning.

Överinstanser har avgjort tio ärenden under 2025

Förvaltningsrättens dom kan överklagas till Kammarrätten i Stockholm och vidare till Högsta förvaltningsdomstolen. Nedan följer en redogörelse för de ärenden som prövats i sak av förvaltningsrätten samt de där dom meddelats under 2025. Det anges även om domen överklagats vidare till Kammarrätten i Stockholm och Högsta förvaltningsdomstolen samt utgången i ärendet, eller om prövningstillstånd (ännu) inte meddelats.

3.1-20/0143

I en dom meddelad av Förvaltningsrätten i Uppsala 2023 fälldes två forskare som överklagat nämndens beslut. Ärendet avsåg förfalskning och fabricering. Domen överklagades och i december 2024 meddelade kammarrätten friande dom i målet. Domen överklagades av nämnden till Högsta förvaltningsdomstolen som 2025 beslutade att inte bevilja prövningstillstånd.

3.1-22/0054
I en dom meddelad 2025 fastställde Förvaltningsrätten i Uppsala nämndens beslut om att fälla fyra forskare för oredlighet genom förfalskning. Tre forskare överklagade domen. Kammarrätten har ännu inte meddelat om prövningstillstånd beviljas.

3.2-22/0064 och 3.2-22/0109
I ett beslut från 2023 fälldes ett flertal forskare. Beslutet överklagades till Förvaltningsrätten i Uppsala. 2025 återförvisade förvaltningsrätten ärendet till nämnden för vidare handläggning avseende en av forskarna. Under 2026 har dom meddelats för övriga forskare som överklagat och förvaltningsrätten har avslagit överklagandena från fyra av forskarna och för tre har de upphävt nämndens beslut och forskarna har friats.

3.1-22/0102
I en dom meddelad 2024 fastställde Förvaltningsrätten i Uppsala nämndens beslut att fälla en forskare för plagiering. Forskaren överklagade domen men prövningstillstånd beviljades inte av kammarrätten. Domen överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som 2025 meddelade att de inte beviljar prövningstillstånd.

3.1-22/0133
I en dom meddelad 2024 fastställde Förvaltningsrätten i Uppsala nämndens beslut att fälla en forskare för förfalskning. Forskaren överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm. 2025 biföll kammarrätten överklagandet. Nämnden överklagade kammarrättens dom till Högsta förvaltningsdomstolen som inte beviljade prövningstillstånd.

3.2-22/0182
Nämnden fällde genom beslut meddelat 2023 tre forskare för oredlighet genom förfalskning. Forskarna överklagade beslutet och Förvaltningsrätten i Uppsala delade vid sin prövning upp ärendet i tre mål. Viss ny bevisning framkom i målet. Två av forskarna fälldes år 2024 av Förvaltningsrätten i Uppsala och en friades. De två som fälldes överklagade till Kammarrätten i Stockholm. Dom meddelades 2025 och kammarrätten upphävde genom domen nämndens beslut med hänvisning till reglerna kring negativ rättskraft.

3.2-23/0145
Nämnden fällde genom beslut meddelat 2024 tre forskare för oredlighet i forskning. Forskarna överklagade beslutet och Förvaltningsrätten i Uppsala delade vid sin prövning upp ärendet i tre mål. Förvaltningsrätten fastställde nämndens beslut genom dom 2026. Domen överklagades av forskarna till Kammarrätten som ännu inte meddelat om prövningstillstånd beviljas.

3.1-23/0161
I en dom meddelad 2024 fastställde Förvaltningsrätten i Uppsala nämndens beslut att fälla en forskare för oredlighet genom plagiering. Domen överklagades av forskaren. Kammarrätten meddelade 2025 att de inte beviljade prövningstillstånd. Domen överklagades av forskaren till Högsta förvaltningsdomstolen som inte beviljade prövningstillstånd.

3.1-23/0181
Två forskare fälldes 2023 av nämnden för oredlighet genom fabricering. Beslutet överklagades till Förvaltningsrätten i Uppsala som genom dom 2025 fastställde beslutet. Domen överklagades till kammarrätten av en av de fällda forskarna. Kammarrätten har beslutat meddela prövningstillstånd och målet är under beredning.

3.2-23/0189
I en dom meddelad 2025 fastställde Förvaltningsrätten i Uppsala nämndens beslut att fälla en forskare för oredlighet genom plagiering. Domen överklagades av forskaren. Kammarrätten meddelade 2026 att de inte beviljade prövningstillstånd

Npof anlitade sakkunniga i fyra ärenden

Under 2025 anlitades fem sakkunniga i fyra av de 20 ärenden nämnden prövade i sak. I ett anmält ärende anlitades två sakkunniga. Antalet anlitade sakkunniga redovisas i tabell 5.

De sakkunniga får alltid ett specifikt uppdrag att bistå nämnden med en bedömning i en viss del av ärendet. Vanligtvis om det som misstänks utgör förfalskning, fabricering eller plagiering samt om det rör sig om en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Det är sedan nämnden som gör den samlade bedömningen i samtliga led och fattar beslut om oredlighet i forskning har förekommit eller inte. Nämndens bedömning grundas på allt material i ärendet, inte enbart på sakkunnigutlåtandet.

Om sakkunniga anlitas eller inte beror på behoven i det enskilda ärendet och påverkas bland annat av ärendets karaktär, mängden material etcetera. Nämnden letar i första hand efter sakkunniga i Sverige, men det förekommer även att sakkunniga utomlands anlitas. I enstaka fall har nämnden bedömt att olika kompetenser behövs och då anlitat flera sakkunniga i samma ärende.

Tabell 5. Antal sakkunniga per typ av ärende och år

Typ av ärende	2025	2024	2023	2022	2021
Överlämnat	2	4	6	7	10
Anmält	3	9	10	7	9
Summa	**5**	**13**	**16**	**14**	**19**

Handläggningstider

Handläggningstiden för de ärenden som beslutades under 2025 var i genomsnitt 5,8 månader. Det är en kraftig nedgång från 2024 då handläggningstiden i genomsnitt var 8,3 månader. För överlämnade ärenden var spridningen 1–12 månader (spridningen avser 25:e och 75:e percentilen) och hälften av ärendena avgjordes inom 4–11,5 månader. För anmälda ärenden var spridningen 1–32 månader och hälften av de ärendena avgjordes inom 1–4 månader. Handläggningstiden presenteras i tabell 6.

Handläggningstiden varierar mellan ärendena och påverkas av hur komplicerat eller omfattande ett ärende är, hur många arbeten som ska bedömas, om mer underlag behöver samlas in eller tillkommer under pågående utredning, antalet anmälda samt om en sakkunnig behöver anlitas samt hur lätt eller svårt det är att hitta en sakkunnig. Komplicerade ärenden kan behöva diskuteras mer än en gång i nämnden vilket också påverkar tidsåtgången. Vissa ärenden som tagit lång tid att avgöra har haft en stor påverkan på medelhandläggningstiden. Just nu finns dock väldigt få oavgjorda ärenden från tidigare år kvar vilket innebär att medelhandläggningstiden har minskat.

Tabell 6. Medelhandläggningstid i månader för avslutade ärenden

Typ av ärende	2025	2024	2023	2022	2021
Överlämnat	6,3	9,0	9,0	7,1	7,6
Anmält	5,6	7,6	7,5	7,1	5,6

Medelhandläggningstiden anges i hela månader. Om ett ärende avslutats på mindre än en månad räknas det som 0 månader.

Korta referat av de ärenden nämnden prövat i sak

Foto: Mr Cup / Fabien Barral, Unsplash

Korta referat

- Ingen oredlighet
- Allvarlig avvikelse från god forskningssed
- Oredlighet

Ärenden som avsåg fabricering

Under året fattades beslut i 20 ärenden som prövades i sak. Besluten sammanfattas i detta kapitel i korta referat. För besluten med fällande utgång redovisas även om beslutet har överklagats. I de fall forskningshuvudmän återrapporterat vilka åtgärder de beslutat om med anledning av nämndens beslut återges de i anslutning till det refererade beslutet. Efter årets beslut redovisas även beslut från tidigare år där forskningshuvudmännens återrapporteringar kommit in senare än när föregående rapport skrevs. Sist i avsnittet görs en sammanställning av de åtgärder forskningshuvudmännen återrapporterat med anledning av nämndens beslut.

3.1-24/0084 (3.1-24/0091) (ALLVARLIG AVVIKELSE)

Fyra forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning inom ämnesområdet teknik. Misstankarna gällde fabricering av referenser i en EU-ansökan. I ansökan deltog 20 parter från olika länder och forskarna var inte inblandade i att ta fram den del av ansökan där de kritiserade referenserna fanns.

Nämnden ansåg att forskarna haft ett visst kontrollansvar för ansökan som helhet, och för att se till att det som angavs var korrekt. Nämnden kritiserade därför forskarna för att inte ha upptäckt felaktigheterna. Deras agerande ansågs dock inte så klandervärt att det skulle bedömas som grovt oaktsamt. Forskarna friades därför från misstanken om oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmännen skriver i sina återrapporteringar till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Den ena forskningshuvudmannen anger att de på institutionsmöten diskuterat EU-ansökningar samt AI-genererad text och referenser. De har även belyst hur fabricerade referenser kunnat hamna i texten i det aktuella fallet samt diskuterat den enskilde forskarens ansvar för helheten i en ansökan. Forskningshuvudmannen har även belyst att forskarna i ansökan representerar universitetet och inte bara sitt eget område. AI-genererad text har diskuterats på lärarmöten för att öka medvetenheten om att den här typen av fabricering kan förekomma. Forskare behöver vara uppmärksamma, speciellt i nya konstellationer där de inte känner konsortieparterna sedan tidigare. Fallet har även lyfts till övriga prefekter vid berört lärosäte för att öka medvetenheten om att problemet existerar.
- Den andra forskningshuvudmannen anger att prefekterna vid de berörda institutionerna har haft formella samtal med de berörda forskarna. Några andra arbetsrättsliga åtgärder har inte vidtagits.
  - Ansvarsfrågan som lyfts fram vid granskningen har diskuterats och informationsspridning vid universitetet har säkerställts genom workshops och dialoger på olika nivåer och i flera organ vid lärosätet, exempelvis vid prefektledningsråd och vid ledarskapskurser för forskningsledare.
  - Uppdaterad information kring ansvarsfrågan vid forskningsmedelsansökningar har förts in på lärosätets intranätssidor för att förhindra återupprepning.

3.1-24/0126 (AVVIKELSE MEN INTE ALLVARLIG)

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i forskningsämnesområdet samhällsvetenskap. Misstankarna rörde förfalskning av studiedesign och metod i ett manuskript. Nämnden konstaterade att manuskriptet innehöll vissa bristfälliga beskrivningar i material- och metodbeskrivningen och att det i lagens mening rörde sig om förfalskning. Nämnden ansåg dock att förfalskningen inte utgjorde en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Ärenden som avsåg fabricering och förfalskning

3.1-24/0106 (INGEN AVVIKELSE)

Två forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning inom forskningsområdet medicin och hälsovetenskap. Misstankarna gällde förfalskning och fabricering i tre artiklar. Mer specifikt gällde misstankarna att resultat i figurer inte var reproducerbara, forskningsdokumentation misstänktes saknas och skalmarkeringar i figurer påstods vara vilseledande. Nämnden bedömde att det saknades stöd för misstankarna då data och dokumentation från projekten fanns och stödde resultaten. Antal prover och skalmarkeringar framgick av informationen i artiklarna. Därmed bedömdes att varken fabricering eller förfalskning hade förekommit.

3.2-23/0021 (3.2-23/0045, 3.1-23/0071, 3.1-23/0091) (ALLVARLIG AVVIKELSE)

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning inom ämnesområdet humaniora och konst. Misstankarna gällde fabricering och/eller förfalskning av olika uppgifter/påståenden som presenterades i en avhandling i februari 2023. För majoriteten av de uppgifter i avhandlingstexten som misstankarna gäller, saknas källa i direkt anslutning till att uppgiften ges. Nämnden konstaterade att när så är fallet får dessa uppgifter/påståenden antas ha sitt ursprung i information som antingen kan betraktas som allmänt känd eller i författarens tolkningar eller slutsatser dragna från flera olika texter som utgör delar av eller hela källmaterialet. Att avgöra om sådana tolkningar eller slutsatser är rimliga, betraktar nämnden som ämne för en inomvetenskaplig diskussion och inte en fråga för nämnden att ta ställning till.

Nämnden bedömde att sju korta textstycken eller påståenden i avhandlingen utgör förfalskning. Ett påstående gäller en namngiven persons roll i en av de organisationer som diskuteras i avhandlingen. Det felaktiga påståendet har ändrats på tre av fyra ställen i och med erratalistan som presenterades tillsammans med avhandlingen och nämnden bedömde därför att förfalskningen inte var allvarlig. På ett annat ställe i avhandlingen påstås en grupp ha rest till visst resmål trots att den källa som anges i anslutning till påståendet gäller en resa till en annan destination. Då resmålet i sig har en mycket liten betydelse för det som presenteras, bedömde nämnden att den här förfalskningen inte heller var allvarlig. För de övriga fem förfalskningarna konstaterade nämnden att det saknades skäl att frångå utgångspunkten att förfalskning alltid utgör en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

De fem textstycken som nämnden bedömt utgör allvarliga avvikelser från god forskningssed gäller uppgifter som anges komma från en källa där de inte finns, att författaren antagit ett generösare utrymme för texttolkning än nämnden finner förenligt med god forskningssed och ett citat som återges felaktigt. Nämnden bedömde att det saknas grund för antagandet att avvikelserna har introducerats i texten med uppsåt. Givet avhandlingsarbetets omfattning, anser nämnden att de allvarliga avvikelser som förekommer i

avhandlingen är relativt få. De motsvarar därför inte heller ett grovt oaktsamt förfarande enligt nämndens bedömning. Därmed friades forskaren från misstankarna om oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Den berörda forskaren är inte längre anställd vid myndigheten, varför det är omöjligt att vidta disciplinåtgärder.
- Den berörda forskaren har tagit kontakt med forskningshuvudmannen och önskat att, i ljuset av Npof:s beslut, få uppdatera sin erratalista. Forskningshuvudmannen har betonat att en erratalista i normalfallet endast delas ut vid disputationstillfället, men att ett undantag skulle kunna göras givet att det tydligt skulle framgå vilken del av erratalistan som tillkommit efter Npof:s beslut. Om den berörda forskaren inte återkommer till forskningshuvudmannen kommer huvudmannen själv att publicera en separat lista med de av Npof konstaterade felaktigheterna.
- De berörda fakulteterna har vidtagit olika åtgärder för att säkerställa att akademisk integritet och hederlighet upprätthålls. Bland annat har bestämmelser för utbildning på forskarnivå uppdaterats då det gäller kompetensnivån hos betygsnämnd och fakultetsopponent. Om inte särskilda skäl föreligger krävs att samtliga har uppnått docentkompetens. Vidare har individuella studieplaner uppdaterats med fält för att formulera vilka tillstånd, exempelvis hos Etikprövningsmyndigheten, som eventuellt behöver sökas för avhandlingsarbetet.
- Vid institutionerna har rutiner kring att säkerställa rätt ämnesmässig och språklig kompetens bland handledare i relation till doktorandprojekt skärpts i syfte att upptäcka eventuella miss- eller övertolkningar av källor.
- Samtliga doktorander vid forskningshuvudmannen ska genomgå utbildning i forskningsetik omfattande minst tre högskolepoäng. Detta krav trädde dock i kraft efter det att den aktuella forskaren påbörjade sin forskarutbildning och gäller inte retroaktivt.

3.2-23/0159 (INGEN AVVIKELSE)

Sex forskare friades från oredlighet i forskning inom ämnesområdet teknik. Misstankarna gällde fabricering och/eller förfalskning i text och figurer i två artiklar. Nämnden anlitade en sakkunnig som bedömde att det fanns vissa otydligheter i artiklarna, men att det saknades grund för misstankarna. På samma sätt konstaterade nämnden att det fanns utrymme för förtydliganden kring hur forskningen genomförts, men att de inte hade lett till allvarliga missförstånd eller oklarheter i någon av artiklarna. Sammanfattningsvis bedömde nämnden att det saknades grund för misstankarna om fabricering och/eller förfalskning.

3.2-24/0018 (3.1-24/0089, 3.1-25/0046) (INGEN AVVIKELSE)

Fyra forskare friades för misstankar om oredlighet i forskning inom ämnesområdet teknik. Misstankarna gällde fabricering av data i flera projekt. Nämnden kunde kontrollera förteckningar över tillgängliga data i de olika anmälda projekten och kunde konstatera att dessa stämde överens med forskarnas beskrivning av hur forskningen genomförts. Därmed bedömde nämnden att misstankarna saknade grund.

3.2-25/0105 (ALLVARLIG AVVIKELSE)

Fem forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Misstankarna gällde förfalskning i en figur i en artikel. En bild bedömdes vara duplicerad och därmed utgöra förfalskning då den inte visade det den skulle visa. Nämnden konstaterade att författarna gav samstämmiga svar om hur felet hade uppstått och att det rörde sig om ett enstaka fel. Nämnden bedömde vidare att ingen av författarna hade agerat grovt oaktsamt eller med uppsåt då de inte uppmärksammade felet.

Forskningshuvudmännen skriver i sina återrapporteringar till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Den ena forsningshuvudmannen anger att en förfrågan om korrektion av den duplicerade bilden har skickats till tidskriften.
- Den andra forskningshuvudmannen skriver att de berörda forskarna har anmodats att kontakta tidskriften för att få göra en rättelse. Med tanke på avvikelsens karaktär och övriga omständigheter i ärendet har det inte bedömts finnas några skäl att vidta ytterligare åtgärder.
- Den tredje forskningshuvudmannen anger att de med anledning av liknande beslut från Npof sedan tidigare har vidtagit åtgärder för att förhindra upprepning och framtida avvikelser från god forskningssed[1].
  - Vidare planerar de att erbjuda seminarier där regelverk och lagstiftning presenteras, där aktuella beslut från Npof föredras och diskuteras och där kvalitet i forskningen sätts i relation till god forskningssed.
  - Information rörande bildmanipulation ska skickas till gruppledare och teamledare.
  - Gruppledare och teamledare ska informeras om gällande regelverk ”för att öka medvetenheten om konsekvenserna av oavsiktliga misstag”.
  - Berörda forskare ska informeras om vikten kring att vara uppmärksam på inskickade slutversioner av artiklar de är medförfattare till.

Ärenden som avsåg förfalskning

3.2-25/0084 (ALLVARLIG AVVIKELSE)

Fyra forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Misstanken rörde förfalskning i en artikel där två bilder i en figur ansågs överlappa varandra.

Nämnden gjorde bedömningen att det var två bilder som överlappade varandra i figuren. Det var därför fråga om förfalskning och en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Forskarna bedömdes inte ha agerat med uppsåt eller grovt oaktsamt och friades från misstanken om oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Den ena forskningshuvudmannen anger att en förfrågan om korrigering av den aktuella figuren har skickats till tidskriften.
- Den andra forskningshuvudmannen anger att de med anledning av liknande beslut från Npof sedan tidigare har vidtagit åtgärder för att förhindra upprepning och framtida avvikelser från god forskningssed[2].

1 Forskningshuvudmannen har i samband med ett ärende, innan nämnden bildades, genomfört ett antal åtgärder. Dessa redovisas i 2024 års rapport på sidan 65 i samband med ärende 3.1-22/0092.

2 Forskningshuvudmannen har i samband med ett ärende, innan nämnden bildades, genomfört ett antal åtgärder. Dessa redovisas i 2024 års rapport på sidan 65 i samband med ärende 3.1-22/0092.

- Vidare planerar de att erbjuda seminarier där regelverk och lagstiftning presenteras, där aktuella beslut från Npof föredras och diskuteras och där kvalitet i forskningen sätts i relation till god forskningssed.
- Information rörande bildmanipulation ska skickas till gruppledare och teamledare.
- Gruppledare och teamledare ska informeras om gällande regelverk ”för att öka medvetenheten om konsekvenserna av oavsiktliga misstag”.
- Berörda forskare ska informeras om vikten kring att vara uppmärksam på inskickade slutversioner av artiklar de är medförfattare till.

3.2-25/0103 (ALLVARLIG AVVIKELSE)

Elva forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Misstankarna rörde förfalskning genom bildduplikat i tre artiklar. Nämnden gjorde bedömningen att det var bildduplikat i två av artiklarna. Det var fråga om förfalskning och allvarlig avvikelse från god forskningssed. Forskarna ansågs dock inte ha agerat grovt oaktsamt och friades därmed från misstanken om oredlighet i forskning. I den tredje artikeln var misstanken om förfalskning felaktig.

Forskningshuvudmännen skriver i sina återrapporteringar till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Den ena forskningshuvudmannen anger att en korrigering av den aktuella figuren har publicerats av tidskriften.
- Den andra forskningshuvudmannen anger att en förfrågan om korrektur av den aktuella figuren har skickats till tidskriften.
- Den tredje forskningshuvudmannen anger att de med anledning av liknande beslut från Npof sedan tidigare har vidtagit åtgärder för att förhindra upprepning och framtida avvikelser från god forskningssed[3].
- Vidare planerar de att erbjuda seminarier där regelverk och lagstiftning presenteras, där aktuella beslut från Npof föredras och diskuteras och där kvalitet i forskningen sätts i relation till god forskningssed.
- Information rörande bildmanipulation ska skickas till gruppledare och teamledare.
- Gruppledare och teamledare ska informeras om gällande regelverk ”för att öka medvetenheten om konsekvenserna av oavsiktliga misstag”.
- Berörda forskare ska informeras om vikten kring att vara uppmärksam på inskickade slutversioner av artiklar de är medförfattare till.

3.2-25/0111 (INGEN AVVIKELSE)

Åtta forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Misstankarna gällde förfalskning i en figur i en artikel. Figuren misstänktes vara ihopsatt manuellt. Nämnden noterade att författarna skickat in en korrigerad version av figuren till tidskriften där det tydligare framgick att den visade olika cellinjer. Nämnden konstaterade dock att den anmälda figuren också tydligt visade det som angavs i artikeln. Figuren var ihopsatt manuellt men det innebar varken förfalskning eller fabricering.

3 Forskningshuvudmannen har i samband med ett ärende, innan nämnden bildades, genomfört ett antal åtgärder. Dessa redovisas i 2024 års rapport på sidan 65 i samband med ärende 3.1-22/0092.

Ärenden som avsåg fabricering och plagiering

3.1-24/0076 (FÄLLANDE)

Fyra forskare fälldes och en forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning.

Karolinska Institutet överlämnade ett ärende där två publicerade artiklar inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap anmälts med misstankar om att forskningen var plagierad eller fabricerad. Efter att nämnden kontaktat den ursprungliga anmälaren utökades misstankarna med sju misstankar om förfalskning i de två artiklarna.

Nämnden bedömde att en tabell och sex delfigurer var förfalskade, men att misstankarna om plagiering eller fabricering inte stämde. En forskare bedömdes ha agerat med uppsåt när felen skapades och ansågs skyldig till oredlighet i forskning. Tre andra forskare bedömdes var och en ha agerat grovt oaktsamt vid granskning av ett eller båda manuskripten innan publicering och ansågs även dem skyldiga till oredlighet i forskning. Forskarna förnekade att artiklarna innehöll fel och att någonting förfalskats. Forskarna förnekade att de agerade på ett sådant sätt att det utgjorde oredlighet i forskning.

Beslutet har överklagats till Förvaltningsrätten i Uppsala men dom har ännu inte meddelats.

Ärenden som avsåg plagiering

3.1-24/0117 (3.1-24/0134) (INGEN AVVIKELSE)

Elva forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i ämnesområdet teknik. Misstankarna rörde plagiering av metod i två vetenskapliga artiklar då det ansågs saknas referenshänvisning till specifika artiklar. Nämnden konstaterade att den aktuella forskningen utförts vid en infrastruktur med många användare och där flera liknande experiment utförts under lång tid. Mot denna bakgrund ansåg nämnden att det var svårt att spåra ett exakt ursprung för de metoder som använts. Genom utredningen hade det heller inte kunnat klarläggas om och i så fall vad som skulle ha plagierats. Vilka referenser som var relevanta att hänvisa till i de två artiklarna ansåg nämnden inte var något som nämnden skulle pröva. Forskarna friades därför från misstankarna om oredlighet i forskning.

3.1-24/0034 (INGEN AVVIKELSE)

En forskare friades från misstankar om oredlighet inom ämnesområdet teknik. Misstankarna gällde plagiering i ett tillbakadraget manuskript. Mer specifikt gällde misstankarna plagiering av matematiska ekvationer utan att ursprungskällan fick tillbörligt erkännande samt felaktiga härledningar. Nämnden bedömde att det inte fanns tillräckliga likheter mellan det anmälda manuskriptet och de två artiklar som anmälaren menade var ursprungskällan på det sätt misstankarna avsåg. Nämnden bedömde vidare att hänvisningar till olika originalarbeten var utförda på ett tillräckligt tydligt sätt och att plagiering inte hade förekommit. Forskaren friades därför från misstankarna om oredlighet i forskning.

3.2-24/0080 (INGEN AVVIKELSE)

Tre forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i forskningsämnesområdet teknik. Misstankarna rörde plagiering av en lista som av forskarna publicerats i en bok. Listan misstänktes vara plagierad från en tidigare version av en Wikipedia-sida.

Nämnden konstaterade att forskarna gjort en hänvisning till en vetenskaplig artikel som var äldre än Wikipedia-sidan. Nämnden ansåg att forskarna inte plagierat Wikipedia och att den hänvisning forskarna angett innebar att de gett ett tillbörligt erkännande till en ursprungskälla.

3.1-25/0010 (INGEN AVVIKELSE)

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i forskningsämnesområdet medicin- och hälsovetenskap. Misstankarna rörde plagiering i tre ansökningar om medel där anmälaren menade att hans insatser inte redovisats korrekt. Ansökningarna gällde två ansökningar om medel från Vetenskapsrådet och en ansökan om interna medel för att finansiera en doktorand. Anmälaren ansåg att han med tanke på hans insatser skulle angetts som medsökande i de två VR-ansökningarna och som huvudhandledare för den kommande doktoranden.

Att forskaren angett sig själv som ansvarig i ansökningar som avsåg att finansiera forskare i den egna gruppen bedömde nämnden inte utgjorde plagiering, detta även om de som finansieringen avsåg bidragit med planering och textbidrag utan att ha lyfts fram som medsökande eller huvudhandledare. Nämnden ansåg att den anmälda forskaren inte gjort sig skyldig till plagiering.

3.1-25/0048 (INGEN AVVIKELSE)

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning. Misstankarna gällde plagiering av text i en artikel. För tre av de misstänkta plagiaten gick det inte att hitta någon liknande text i de angivna ursprungskällorna. I tre andra fall gick det att hitta motsvarande text. Då det inte rörde sig om ordagranna textåtergivelser och då referenser fanns angivna, var nämndens bedömning att det inte framställs som att textavsnitten skulle vara den anmäldes egna och att plagiering inte hade skett.

3.1-25/0060 (INGEN AVVIKELSE)

En doktorand friades från misstankar om oredlighet i forskning inom ämnesområdet samhällsvetenskap. Misstankarna gällde plagiering av ett arbete framtaget tillsammans med en annan person, i ett konferensbidrag. Nämnden konstaterade att konferensbidraget innehöll en referens till ett projekt inom vilket datainsamlingen skett och där både anmälare och anmäld deltagit. Vidare hade det inte visats att anmälarens arbete i form av analyser eller texter hade använts i konferensbidraget. Därmed bedömdes plagiering inte ha förekommit.

3.1-25/0080 (INGEN AVVIKELSE)

Två forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i ämnesområdet teknik. Misstankarna rörde plagiering av koncept och idé. I anmälan ansågs att en konferenspublikation innehöll plagiering från en essä som anmälaren skrivit.

Nämnden ansåg inte att det var visat vad i publikationen som innehöll plagiering av anmälarens essä och att det som anmälts inte var en fråga om plagiering.

3.1-25/0085 (FÄLLANDE)

En forskare fälldes för oredlighet i forskning inom ämnesområdet teknik. Misstankarna gällde plagiering i en konferensartikel av text och bilder ur ett material framtaget av en medarbetare. Nämnden bedömde att större delen av texten samt samtliga fyra bilder i konferensartikelns metod- och resultatdel utgjordes av det material som medarbetaren hade tagit fram. Ursprungskällan bedömdes inte ha givits tillbörligt erkännande och konferensartikeln innehöll därmed plagiering. Plagieringen bedömdes vara allvarlig. Forskaren ansågs ha agerat grovt oaktsamt genom att varken tillse att medarbetaren godkände publiceringen av materialet som tillhörde honom, eller gavs tillbörligt erkännande när materialet ändå publicerades.

Beslutet har överklagats till Förvaltningsrätten i Uppsala. Förvaltningsrätten upphävde 2026 nämndens beslut och förklarade att forskaren inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Förvaltningsrätten bedömde att det rörde sig om en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av plagiering, men forskaren ansågs inte ha agerat grovt oaktsamt.

Ärenden som avsåg fabricering, förfalskning och plagiering

3.2-25/0082 (FÄLLANDE)

En forskare fälldes för oredlighet i forskning inom ämnesområdet samhällsvetenskap. Misstankarna gällde förfalskning eller fabricering av uppgifter om vad tidigare forskning visat, samt av den egna studiens slutsatser gällande huruvida en viss skattningsskala kunde skilja mellan barn som utsatts för parental alienation och estrangement. Nämnden bedömde att det rörde sig om fabricering och att fabriceringen var allvarlig. Nämnden bedömde att forskaren måste ha varit medveten om de fel som artikeln innehåller och att han därmed agerat med likgiltighet inför vad den forskning han refererade till faktiskt visar och hur de egna slutsatserna framställts. Hen hade därmed agerat med uppsåt.

Beslutet har överklagats till Förvaltningsrätten i Uppsala men dom har ännu inte meddelats.

Återrapporteringar från beslut tagna tidigare år

3.1-21/0085 (FÄLLANDE)

En docent fälldes för oredlighet i forskning genom plagiering i en publicerad artikel. Förutom artikeln avsåg de misstankar som överlämnades plagiering i två texter, en forskningsmedelsansökan och ett skriftligt underlag till ett forskningsseminarium. Forskningsämnesområdet var humaniora och konst.

Nämnden konstaterade att samtliga tre texter innehöll plagiat. I forskningsmedelsansökan borde citattecken ha använts, men då referenser till de plagierade texterna fanns samlade i en annan del av ansökan bedömdes plagiatet inte utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Plagiaten i det skriftliga underlaget till seminariet och i artikeln bedömdes dock utgöra en allvarlig avvikelse då de var omfattande.

Nämnden bedömde att forskarens agerande inte varit grovt oaktsamt gällande plagieringen i underlaget till forskningsseminariet då det utifrån den anmäldas yttrande kunde anses bero på förbiseenden eller missförstånd kring hur referenser borde hanteras i den typen av text. Gällande plagieringen i artikeln bedömde nämnden att den var så pass omfattande att den inte kunde anses bero på förbiseenden, slarv eller missförstånd. Nämnden bedömde därför att forskaren agerat grovt oaktsamt i artikeln.

Ärendet överklagades till förvaltningsrätten av den fällde forskaren, men överklagandet avslogs. Forskaren överklagade domen vidare till

Kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen som båda beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Forskningshuvudmannen anmälde forskaren till personalansvarsnämnden för ställningstagande beträffande åtgärd.
- Personalansvarsnämnden och rektor beslutade genom ett så kallat arbetsledningsbeslut att berörd chef i linjen skulle hålla ett samtal med forskaren om att den oredlighet han gjort sig skyldig till inte är acceptabel och måste upphöra.

3.2-22/0078 (FÄLLANDE)

Fyra forskare fälldes och sex forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap. Misstankarna avsåg förfalskning och/eller fabricering i en artikel om experiment som avsåg att undersöka olika plastmaterial och deras lämplighet som byggnadsmaterial till syntetiska organ. I artikeln beskrevs en tidigare operation som framgångsrik och som att den inte medförde några allvarliga komplikationer för patienten vid uppföljning. Nämnden ansåg att beskrivningen av operationen i artikeln var felaktig, hade hittats på och dokumenterats som om den var riktig och att det utgjorde fabricering. Eftersom det fanns dokumentation som visade allvarliga komplikationer vid tiden för artikelns publicering ansåg nämnden dessutom att det var förfalskning att utelämna dessa uppgifter. Det ansågs utgöra allvarliga avvikelser från god forskningssed. Nämnden bedömde det som mycket osannolikt att den forskare som var projektledare, korresponderande författare och ansvarig kirurg för den aktuella operationen inte kände till de allvarliga komplikationerna som drabbat patienten. Detta styrktes också till viss del av journaluppgifter. Eftersom både forskarens kliniska verksamhet och forskning byggde på den typ av kirurgi som beskrevs i artikeln, menade nämnden att hen hade starka incitament att beskriva operationen som framgångsrik. Nämnden ansåg att forskaren agerat med uppsåt och därmed gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. De tre författare som även var medförfattare till en annan artikel som beskrev den aktuella operationen, bedömdes ha haft flera möjligheter att ställa frågor kring patientens tillstånd och hade kompetens att bedöma om operationen kunde ses som framgångsrik. De ansågs ha agerat, om inte uppsåtligt, åtminstone grovt oaktsamt när de godkänt de formuleringar gällande operationen som fanns i den artikel nämnden prövade. Nämnden ansåg att de övriga sex forskarna hade en mer begränsad insyn kring, och kunskap att bedöma, patientens tillstånd. Artikelns huvudfokus var inte på den aktuella operationen utan operationens utfall nämndes i inledningen och slutet av artikeln som ett exempel. De uppgav att de litat på den korresponderande författarens uppgifter. Nämnden ansåg att dessa forskare agerat oaktsamt, men inte grovt oaktsamt, genom att de förlitat sig på den korresponderande författarens beskrivning av operationen och uppföljningen av patienten.

Beslutet har överklagats till Förvaltningsrätten i Uppsala av två av forskarna. Förvaltningsrätten meddelade domar under 2024 i vilka de två forskarna friades. Förvaltningsrätten ansåg att det rörde sig om allvarliga avvikelser från god forskningssed men att de två forskarna inte hade agerat grovt oaktsamt.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- De forskare som bedömdes ansvariga för oredlighet i forskning av Npof, men som sedan friades i förvaltningsrätten, är sedan 2017 inte längre anställda vid forskningshuvudmannen.
- Flera åtgärder för att förhindra en upprepning av de konstaterade avvikelserna och andra framtida avvikelser från god forskningssed har redan vidtagits till följd av de brister som framkommit vid tidigare utredningar.[4]

3.1-22/0102 (FÄLLANDE)

En forskare fälldes för oredlighet i forskning genom plagiering i en artikel. Forskningsämnesområdet var teknik. Misstankarna avsåg att text ur en projektrapport återanvänts i en artikel utan att de personer som skrivit texten till projektrapporten har getts tillbörligt erkännande.

Nämnden bedömde att den anmälda artikeln innehöll stycken och meningar, sammanlagt cirka en sida text, som var direkt kopierade från olika delar ur en annan artikel. Nämnden bedömde även att artikeln innehöll meningar och stycken bestående av text skriven av andra som bidrag till projektrapporten. Sammanlagt rörde det sig om ytterligare drygt en sida text i artikeln. Det fanns visserligen en tydlig hänvisning i inledningen av artikeln till att resultaten kom från projektet och att syftet med artikeln var att diskutera preliminära och publicerade resultat från projektets alla parter. Vidare angavs i övrigt källhänvisning till de artiklar från projektet som resultaten återfanns i. De forskare som författat texterna som återfanns i artikeln omnämndes i tackordet, men där angavs att de endast bidragit med mindre oredigerade texter. Nämnden bedömer därför att dessa inte givits tillbörligt erkännande och att artikeln innehöll plagiering av text. Plagieringen ansågs vara en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Nämnden uttalade att en forskare förväntas ha kunskap om hur källhänvisning och korrekt citering ska ske enligt god forskningssed. Den anmälda forskaren visade att han hade och haft den kunskapen genom att han var medveten om vilka kriterier som gäller för medförfattarskap. Nämnden bedömde sammantaget att forskaren agerat med uppsåt.

Ärendet överklagades till Förvaltningsrätten i Uppsala som avslog överklagandet. Förvaltningsrättens beslut har överklagats vidare till kammarrätten och Högsta förvaltningsdomstolen som båda beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Forskaren avslutade sin anställning och inga disciplinära åtgärder har genomförts.
- Vid prefektråd har flera presentationer givits om regelefterlevnad och forskningsetik. Information har även spritts om kursen i forskningsetik samt om lärosätets plattform med information om regelefterlevnad för forskare. Vid ytterligare prefektråd har prefekter informerats om Npof och lärosätets vetenskapliga ombud har beskrivit det stöd hen kan ge till inblandade vid en anmälan.

4 Forskningshuvudmannen har i samband med ett ärende, innan nämnden bildades, genomfört ett antal åtgärder. Dessa redovisas i 2024 års rapport på sidan 65 i samband med ärende 3.1-22/0092.

- Berörd avdelning har haft informationsmöte kring plagiat och diskuterat hur man i framtiden kan undvika det. Händelseförloppet i det aktuella ärendet diskuterades också.
- Prefekt har skickat information till alla avdelningsföreståndare vid berörd institution om lärosätets plattform samt om den onlinekurs som finns på lärosätets kunskapsplattform för oredlighet i forskning.

3.2-22/0101 (ALLVARLIG AVVIKELSE)

En forskare friades från misstankar om oredlighet i forskning i en artikel inom forskningsämnesområdet teknik. Misstankarna avsåg förfalskning eller fabricering av två figurer.

Nämnden ansåg att de två figurerna antingen hade hittats på, det vill säga fabricerats, eller ändrats utan att det var berättigat, det vill säga förfalskats. Det ansågs utgöra allvarliga avvikelser från god forskningssed. Forskaren ansågs inte ha agerat grovt oaktsamt och friades därför från misstankar om oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Forskningshuvudmannen anser inte att beslutet ska föranleda några åtgärder. Den aktuella forskningen har inte utförts i Sverige utan vid forskarens tidigare arbetsplats. Därmed saknas skäl att vidta vare sig åtgärder avseende forskningsmiljön vid forskningshuvudmannen eller avseende forskaren med anledning av det aktuella fallet.

3.2-24/0081 (ALLVARLIG AVVIKELSE)

Fem forskare som författat en artikel inom forskningsämnesområdet medicin och hälsovetenskap friades från misstankar om oredlighet i forskning. Två Western blot-bilder som enligt artikeln skulle visa två olika proteiner misstänktes av anmälaren vara samma bild och resultatet av en duplicering. De anmälda forskarna angav att en bild duplicerats av misstag. Nämnden konstaterade att en bild duplicerats och att dupliceringen utgjorde en allvarlig form av förfalskning. Vidare bedömde nämnden att dupliceringen var ett resultat av slarv. Den forskare som skapade den felaktiga figuren och även var artikelns sisteförfattare och korresponderande författare bedömdes av nämnden ha agerat oaktsamt då hen inte under arbetet med figuren och manuskriptet uppmärksammade att bilderna var identiska. Tre forskare som granskade manuskriptet innan publiceringen bedömdes ha agerat oaktsamt när de inte upptäckte dupliceringen vid granskning. En forskare hade enligt texten i artikeln inte varit delaktig i att skriva och granska manuskriptet och nämnden bedömde att hen därför inte agerat grovt oaktsamt. De fem forskarna friades därför från oredlighet i forskning.

Forskningshuvudmännen skriver i sina återrapporteringar till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Sisteförfattaren har tagit kontakt med tidskriften som inte avser publicera ett erratum utan endast informera om felaktigheten via en editorial note.
- Prefekt har haft samtal med berörda forskare med anledning av Npof:s beslut. Då ansvarig forskare direkt efter vetskapen om det aktuella misstaget gått igenom aktuella data, fastställt hur misstaget skedde samt kontaktat tidskriften bedöms ingen ytterligare åtgärd vara aktuell från universitetets sida.

- Ingen information till berörda anslagsgivare planeras med anledning av övrig hantering av misstaget och misstagets ringa natur.
- I Npof:s beslut framkommer att det kan ha förekommit andra avvikelser från god forskningssed när det gäller medförfattarskapsfrågor. Prefekt har diskuterat med ansvarig forskare som uppgett att alla medförfattare signifikant bidragit till arbetet.

3.1-23/0161 (FÄLLANDE)

En forskare inom ämnesområdet samhällsvetenskap fälldes för oredlighet i forskning genom plagiering av en studentrapport. Forskaren hade i ett manuskript som skickats in till en tidskrift och som publicerats som en preprint inte angett ursprungskällan på ett tillbörligt sätt. Forskaren stod som ensam författare till manuskriptet.

Nämnden konstaterade att plagieringen i manuskriptet var mycket omfattande i och med att större delen av texten var samma som i studentrapporten. Även struktur, tabeller och figurer överensstämde till stor del. Nämnden ansåg därför att det var fråga om en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Nämnden bedömde att forskaren agerat med uppsåt.

Beslutet överklagades av forskaren till förvaltningsrätten som gjorde samma bedömning som nämnden. Forskaren överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm. Under 2025 meddelade kammarrätten att de ej meddelar prövningstillstånd. Beslutet har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Fråga om avsked på grund av oredlighet i forskning har överlämnats till Statens ansvarsnämnd (SAN). SAN gav inte bifall till lärosätets begäran om att forskaren skulle avskedas.

3.1-24/0061 (FÄLLANDE)

En forskare inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap fälldes för oredlighet i forskning. Misstankarna gällde plagiering i en artikel där stora delar misstänktes vara hämtade från ett studentarbete. Forskaren var en av två författare till studentarbetet.

Nämnden konstaterade att artikeln till stora delar överensstämde med studentarbetet. Någon hänvisning till studentarbetet fanns inte i artikeln. Ursprungskällan hade således inte getts tillbörligt erkännande. Nämndens bedömning var att forskaren plagierat medförfattaren till studentarbetet. Plagieringen ansågs vara omfattande och vara en allvarlig avvikelse från god forskningssed. Forskaren bedömdes ha agerat grovt oaktsamt. Frågan om forskaren gjort sig skyldig till självplagiering överlämnandes till forskningshuvudmannen att bedöma.

Beslutet överklagades av forskaren till förvaltningsrätten. Forskaren tog sedan tillbaka överklagandet och målet är avskrivet.

Forskningshuvudmannen skriver i sin återrapportering till nämnden att följande åtgärder planeras eller har genomförts med anledning av nämndens beslut:

- Den fällda forskaren har avbrutit sin forskarutbildning och arbetar inte längre vid universitetet. Forskningshuvudmannen har därför inte fattat några beslut om åtgärder gällande personen i fråga. Vid berörd institution har möte hållits med den aktuella doktoranden kring situationen.
- Tidskriften har meddelats om beslutet.

- Berörd institution har fått i uppdrag att genomföra ett antal åtgärder i syfte att identifiera och förebygga brister i forskningsmiljön:
  - Personal och berörda ska upplysas om utlåtandet från Rådet för prövning av avvikelser från god forskningssed om betydelsen och vikten av god forskningssed, särskilt gällande författarskap och referenshantering.
  - Doktorander, doktorandhandledare och forskande personal ska snarast och kontinuerligt erhålla erforderliga kunskaper gällande god forskningssed, och då särskilt avseende författarskap och referenshantering.
  - Institutionen redovisar till lärosätet att de har lyft vikten av god forskningssed dels i institutionsledningen, dels i ämnesföreträdargruppen för att föra frågan vidare till handledarna inom respektive ämnesområde. Ett digitalt möte med samtliga doktorandhandledare har planerats gällande frågor om författarskap och referenshantering och motsvarande kunskap lyfts för samtliga doktorander i samband med de obligatoriska doktoranddagarna vid institutionen.

Åtgärder med anledning av nämndens beslut

Återrapportering från forskningshuvudmän ska ske när forskare har funnits skyldiga till oredlighet i forskning samt när en allvarlig avvikelse i form av förfalskning, fabricering eller plagiering skett, även om uppsåt eller grov oaktsamhet inte har kunnat styrkas[5]. Återrapporteringen ska innehålla beslut om vilka åtgärder forskningshuvudmannen har vidtagit eller avser vidta med anledning av nämndens beslut[6]. Det kan handla om konsekvenser för de inblandade forskarna men också om åtgärder kring brister i forskningsmiljön.

Forskningshuvudmannen ska även informera berörda forskningsfinansiärer, myndigheter, vetenskapliga tidskrifter och andra berörda om beslutet. Informationen ska lämnas snarast efter att beslutet har fattats. Forskningshuvudmannen ska även upplysa om att beslutet kan komma att överklagas och att det inte är slutgiltigt förrän det vunnit laga kraft. I figur 9 sammanfattas de åtgärder som forskningshuvudmännen har beskrivit att de vidtagit eller avser att vidta med anledning av nämndens beslut 2020–2025.

Nämnden har under 2025 och fram till rapportens färdigställande fått in 17 återrapporteringar som avser 12 beslut[7]. Dessa sammanställs nedan. Tio återrapporteringar gäller beslut som fattats under 2025 och sju gäller beslut från tidigare år. Underlaget består av fem beslut från 2025 och två från tidigare år där allvarlig avvikelse har konstaterats. Fem fällande beslut från tidigare år ingår också. Återrapportering saknas fortfarande för tre beslut från 2025, eftersom besluten ännu inte vunnit laga kraft.

I nio fall har forskningshuvudmannen återrapporterat olika typer av utbildningsåtgärder

- Ett lärosäte anger att de arbetat med att stärka kunskapen kring AI-genererad text och referenser samt uppmärksamma risken för att referenser fabriceras. De har även diskuterat den enskilde forskarens ansvar för helheten i medelsansökningar, särskilt EU-ansökningar, och betonat att forskaren i en ansökan representerar lärosätet och inte bara sitt eget ämnesområde. Frågorna har diskuterats på olika nivåer och i olika konstellationer för att öka medvetenheten om problemet.
- Flera lärosäten anger att kontrollansvar vid granskningen av vetenskapliga publikationer har diskuterats vid workshops samt vid dialoger och presentationer om regelefterlevnad och forskningsetik på olika nivåer, exempelvis prefektråd och ledarskapskurser för forskningsledare.
- I flera återrapporteringar anges även att lärosätena erbjudit eller planerar seminarier där aktuella beslut från Npof diskuteras, samt där särskild information om bildmanipulation ges till grupp- och teamledare. Ett lärosäte anger även att de diskuterat fel i bilder och konsekvenser av oavsiktliga misstag. Samma lärosäte anger att de sedan tidigare infört olika förebyggande åtgärder, såsom återkommande informationstillfällen och rutiner kring datahantering, för att motverka framtida avvikelser från god forskningssed.
- I övrigt nämns även informationsinsatser från vetenskapliga ombud om vilket stöd individer som berörs av en anmälan kan få. Det ges exempel på att samtliga doktorander vid forskningshuvudmannen ska genomgå utbildning i forskningsetik med fokus på etikprövningslagen, samt att

5 Återrapporteringsskyldigheten anges i 13 lagen (2019:504)
6 Prop. 2018/19:58, s 105–106.
7 Notera att det i ett flertal fall inkommit återrapporteringar från fler än en forskningshuvudman gällande ett och samma beslut. När vi har kategoriserat de åtgärder som forskningshuvudmännen har redovisat så har vi i det fall exempelvis två lärosäten redovisat samma typ av åtgärd gällande ett och samma beslut, räknat denna åtgärd två gånger.

doktorander och doktorandhandledare fortlöpande ska uppdateras gällande god forskningssed – särskilt med avseende på plagiering, författarskap och referenshantering. Vidare nämns obligatoriska doktoranddagar och webbaserade plattformar med information och onlinekurser.

Förfrågningar om korrigering skickas till tidskrifter

- I sex återrapporteringar anges att tidskriften har kontaktats och att en korrigering har genomförts, eller att lärosätet eller forskaren tagit kontakt med tidskriften och begärt att få göra en korrigering.

I fem fall rapporteras frånvaro av åtgärder

- Fyra lärosäten anger att den berörda forskaren inte längre arbetar vid lärosätet, vilket inneburit att arbetsrättsliga eller disciplinära åtgärder gentemot personen inte varit möjliga. Dessa lärosäten uppger dock att de vidtagit andra typer av åtgärder, till exempel utbildningsinsatser för att minska risken för avvikelser från god forskningssed i framtiden.
- Ett lärosäte bedömer att forskningen utförts vid forskarens tidigare arbetsplats och att det därför saknas skäl att vidta åtgärder avseende forskningsmiljön eller forskaren vid den nuvarande forskningshuvudmannen.

I fyra fall har arbetsrättsliga åtgärder rapporterats

- I ärenden som gällt allvarlig avvikelse från god forskningssed men inte oredlighet har prefekter hållit formella samtal med de berörda forskarna. I två ärenden där forskare fällts för oredlighet har forskningshuvudmannen i det ena fallet anmält forskaren till personalansvarsnämnden vilket lett till samtal med forskaren om att beteendet är oacceptabelt. I det andra fallet nådde lärosätet och forskaren en överenskommelse om att avsluta anställningen. I det andra fallet överlämnades en fråga om avsked till Statens ansvarsnämnd, som inte gav bifall till lärosätets begäran.

Nya rutiner tas fram och ytterligare övriga åtgärder rapporteras

- I två fall redovisas exempel på nya eller uppdaterade rutiner. I ett fall har ett lärosäte tagit fram uppdaterad information kring ansvarsfördelning vid forskningsmedelsansökningar. I ett annat fall har bestämmelser för utbildning på forskarnivå uppdaterats gällande kompetenskrav för betygsnämnd och opponenter vid disputation. Ytterligare exempel är att individuella studieplaner har uppdaterats med fält för att redovisa vilka tillstånd som har sökts, till exempel etikprövningstillstånd, och vid institutioner har rutiner kring att säkerställa rätt ämnesmässig och språklig kompetens bland handledare skärpts.
- I övrigt har det även rapporterats att möten hållits med övriga berörda av ett ärende samt att ett lärosäte överväger att själva genomföra rättelser gällande en produkt om inte forskaren vidtar sådana åtgärder.

Figur 9. Typ av rapporterade åtgärder med anledning av nämndens beslut 2020–2025. Röd stapel gäller 2020–2024 och svart gäller återrapporteringar inkomna 2025.

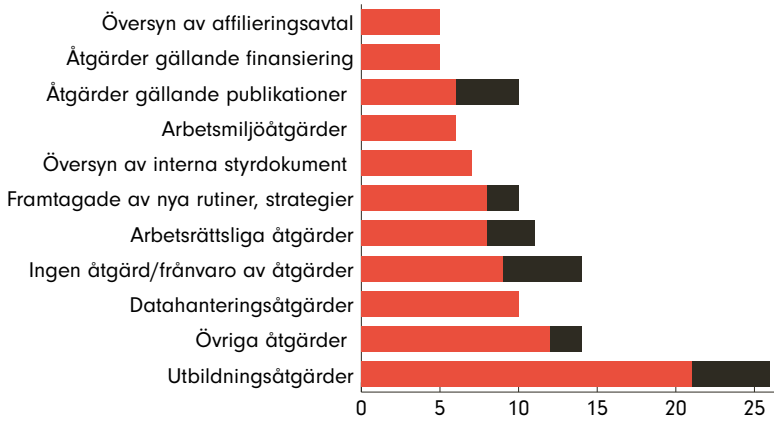

Redovisade uppgifter och synpunkter från lärosätena

Under år 2025 har 30 ärenden om andra avvikelser från god forskningssed prövats vid 13 lärosäten. I 5 av dessa ärenden fälldes forskarna av lärosätet. I årets enkät lyfter lärosätena frågor om användningen av AI-verktyg. Återkommande från tidigare år är önskemål om tydligare beslut samt att det finns en fortsatt osäkerhet kring gränsdragningen för när ärenden ska lämnas över till nämnden.

Foto: Jenny Svennås-Gillner, Sveriges lantbruksuniversitet

Antalet ärenden hos lärosätena minskar något

Enligt 1 kap. 18 § högskoleförordningen (1993:100) ska Sveriges lärosäten varje år förse Npof med uppgifter om avvikelser från god forskningssed. Lärosätenas uppgifter är viktiga bidrag till förståelsen av hur sådana avvikelser hanteras och ger ett värdefullt underlag för fortsatt utvecklingsarbete.

Alla 31 lärosäten har svarat på den enkät som ligger till grund för redovisningen i det här kapitlet. Förutom information om de ärenden om andra avvikelser från god forskningssed som lärosätena själva har hanterat, har Npof ställt frågor om hur lärosätena tillämpar högskoleförordningen och lagen (2019:504), om deras erfarenheter av Npof:s verksamhet samt om hur de arbetar med att stärka den egna organisationen i frågor om god forskningssed. Lärosätena har också ombetts redovisa vilka gränsdragningsfrågor de identifierat i bedömningen av om ett ärende ska överlämnas till Npof och om de har beslutade rutiner för kvalitetssäkring av den forskning som publiceras vid lärosätet.

14 lärosäten har under 2025 tagit emot 35 anmälningar om annan avvikelse från god forskningssed, se figur 10. Det är nära hälften så många anmälningar som under år 2024, då 65 anmälningar mottogs, men mer likt åren innan, då 45 anmälningar mottogs år 2023 och 35 anmälningar år 2022. Det är upp till respektive lärosäte att avgöra hur misstankar om andra avvikelser från god forskningssed ska hanteras. Noteras ska att det inte finns någon lagstadgad definition av andra avvikelser från god forskningssed.

Under 2025 har 13 lärosäten uppgett att de prövat 30 ärenden om misstänkt annan avvikelse från god forskningssed. Det är en nedgång jämfört med år 2024 då 50 ärenden prövades vid lärosätena. Jämfört med åren innan, 2021–2023, är det dock något fler (åren 2021–2023 rapporterades 19, 22 respektive 24 ärenden), se figur 11 och 12.

Figur 10: Under år 2025 var det 14 lärosäten som mottog totalt 35 anmälningar om andra avvikelser från god forskningssed

Figur 11. Antalet anmälningar om andra avvikelser från god forskningssed de senaste fem åren. Antalet prövade ärenden och antalet ärenden där forskare fälls vid landets lärosäten har minskat sedan förra året[1]

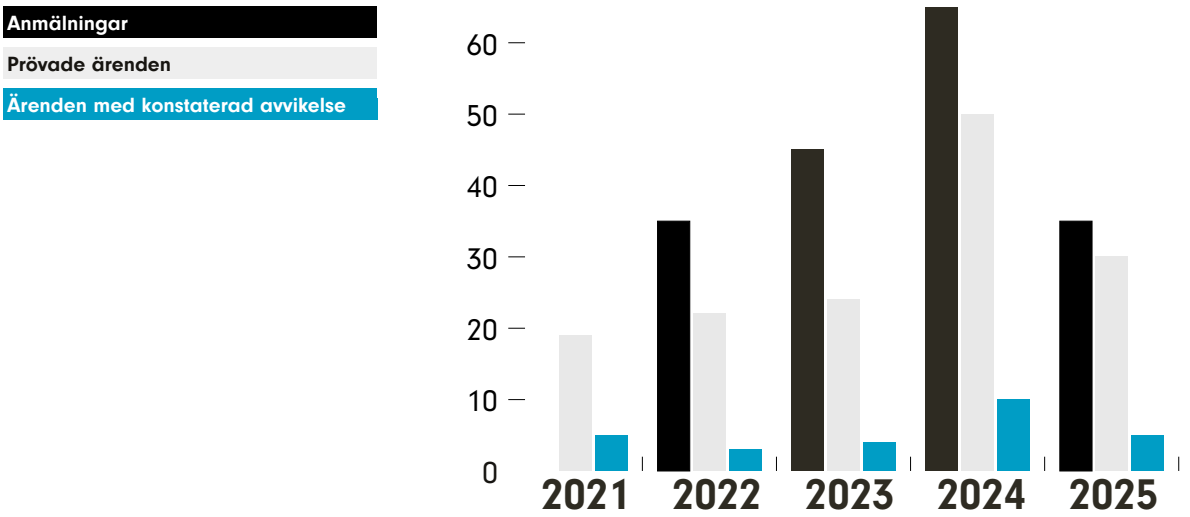

1 Uppgifter om antalet anmälningar till lärosätena finns inte för åren 2020 och 2021 eftersom nämnden inte frågade om det i enkäterna för de två åren.

Figur 12. Under 2025 prövade 13 lärosäten 30 ärenden med misstankar om avvikelse från god forskningssed

De 30 ärenden som lärosätena prövade under året rörde följande misstankar:

Medförfattarskapsfrågor	9
Bristande publiceringsetik	6
Plagiering/självplagiering	4
Forskningen saknar erforderliga tillstånd/etiktillstånd	3
Felaktigt deklarerad intressekonflikt	2
Felaktiga uppgifter i CV	2
Misskreditera forskare/vedergällning	1
Falskt uttalande i media	1
Kritik av använt begrepp	1
Bryta överenskommelse	1

Lärosätena konstaterade att avvikelser från god forskningssed förekom i fem av de prövade ärendena. Korta referat av dessa ärenden återges nedan. Fem fällande beslut är en halvering jämfört med föregående år, men antalet prövade ärenden var då också nästan 70 procent flera.

Av de anmälningar som inkom 2025 avvisade lärosätena sju. De misstankar som de avvisade ärendena avsåg var:

Medförfattarskapsfrågor	2
Oklara misstankar	1
Forskningen saknar erforderliga tillstånd/etiktillstånd	1
Brist i kompetens och ansvar	1
Ej inhämtat samtycke	1
Misskreditera forskare/vedergällning	1

I de fall lärosätena redovisar anledningen till att ärendena avvisats har de angett följande:

- Ofullständig anmälan.
- Misstankarna rör ej forskning.
- Den anmälda är ej forskare.

Korta referat av de avvikelser från god forskningssed lärosäten konstaterat och deras åtgärder

ARTIKELFABRIK

Misstanken gällde kartelliknande samarbete mellan sakkunniga granskare och författare, kopplat till publiceringsverksamhet. Konsekvenserna var klargörande samtal med de berörda forskarna och åtgärder för att säkerställa deras medverkan i arbete mot kartellbildning. Det beslutades bland annat om återrapportering till rektor om hur forskningsmiljön motverkar kartellbildning, uppdrag till nämnden inom lärosätet att sprida kännedom om god forskningssed samt kontroll av rutiner för markering av tillbakadragna artiklar.

UNDANHÅLLIT FÖRFATTARSKAP

Misstanken gällde att undanhålla andra forskare möjligheten till medförfattarskap. En doktorand ansåg att en artikel publicerats utan att hen hade angetts som medförfattare trots att hen bidragit väsentligt till artikeln. Lärosätet vidtog ett antal åtgärder i forskningsmiljön, bland annat personligt samtal om vikten av god forskningssed, informationsspridning om god forskningssed via både intern hemsida och nyhetsbrev. Lärosätet har nu även inkluderat kriterier för medförfattarskap i en kurs inom forskarutbildningen.

FELAKTIG INKLUDERING AV MEDFÖRFATTARE

Misstanken gällde inkludering av en icke existerande författare på en artikel. En industridoktorand lade till en icke existerande författare inklusive tillhörighet på en konferensartikel. En extern person uppmärksammade detta och anmälde artikeln till lärosätet. Finansiären avbröt finansieringen av industridoktorandens forskarutbildning och doktoranden fick genomgå en utbildning i forskningsetik. Lärosätet genomför en omorganisation för att bättre kunna hantera denna typ av frågor.

FÖRFALSKAT ETIKPRÖVNINGSTILLSTÅND

Misstanken gällde förfalskning av etikprövningstillstånd i samband med deltagande i en konferens. Forskaren som förfalskat etikprövningstillståndet arbetade inte längre vid lärosätet när beslutet fattades. Inga brister kunde identifieras i forskningsmiljön.

UTESLUTANDE AV INBJUDEN MEDFÖRFATTARE

Misstanken gällde att undanhålla andra forskare möjligheten till medförfattarskap. En inbjuden medförfattare angavs inte som medförfattare på den slutliga publikationen. Forskaren som misstänktes för avvikelsen arbetade inte längre vid lärosätet när beslutet fattades. Inga strukturella brister i forskningsmiljön kunde konstateras.

Några lärosäten har rutiner för att granska forskning inför publicering

Arbetet med att främja god forskningssed på lärosätena fortsätter, precis som tidigare år. En handfull lärosäten har under året uppdaterat sina riktlinjer eller interna styrdokument för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed. Några lärosäten har även utvecklat centrala rutiner för att granska forskningen inför publicering. Oftast handlar det om att licentiat- och doktorsavhandlingar genomgår plagiatkontroll.

Flera lärosäten uppger att de inte har några centrala, lärosätesövergripande rutiner för att granska den forskning som publiceras. I stället betonar man varje forskares ansvar för forskningens integritet och hänvisar till erkända kodexar och vägledningar, såsom ALLEA:s europeiska kodex samt Vetenskaps-

rådets skrift God forskningssed. Man lyfter också fram funktioner som ingår i den ordinarie akademiska processen, som handledning, seminarium och kollegial granskning, samt kravet på publicering i refereegranskade tidskrifter som viktiga delar i kvalitetssäkringen.

Ett lärosäte uppger att det har en särskild rutin för hur tillbakadragna artiklar ska hanteras, inklusive stöd och information kring publiceringsetik. Ett annat lärosäte premierar publicering av forskningsdata kopplad till vetenskapliga artiklar genom ett ekonomiskt stöd, där ersättning betalas ut när data publiceras tillsammans med en refereegranskad artikel.

Svårigheter med gränsdragning

Som tidigare år framhåller flera lärosäten svårigheter med gränsdragningen i bedömningen av när ett ärende ska överlämnas till nämnden. Det upplevs bland annat som oklart hur långt lärosätets egen inledande bedömning och utredning ska sträcka sig innan ett ärende bör lämnas över.

Lärosätena beskriver även svårigheter i ärenden där anmälan innehåller flera typer av misstankar, till exempel kombinationer av påstådd plagiering, tvister om författarskap och andra påstådda avvikelser från god forskningssed. Här uppstår frågor både om vilka delar som ska överlämnas till Npof och vilka som bör fortsätta hanteras vid lärosätet, och hur detta ska göras på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Ett återkommande tema är också gränsen mellan misstänkt plagiering och tvister om författarskap, till exempel när en person menar sig ha bidragit väsentligt till ett arbete utan att anges som medförfattare. I sådana fall upplever vissa lärosäten att det är svårt att avgöra om ärendet primärt handlar om oredlighet i forskning, annan avvikelse från god forskningssed eller om det snarare rör arbetsmiljö- eller samarbetskonflikter.

Ett par lärosäten tar även upp svårigheten med att avgöra när doktorander och deras forskning kan anses vara så pass färdigställd att den kan prövas enligt lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Högskoleförordningen 1 kapitlet

Råd och stöd i fråga om god forskningssed

16 § En högskola ska se till att medarbetare kan få råd och stöd i frågor om god forskningssed och avvikelser från sådan sed. Förordning (2019:1151).

Hantering av misstankar om avvikelser från god forskningssed

17 § En högskola ska pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas särskilt enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.
En högskola ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed.
Förordning (2019:1151).

Användningen av AI

Nytt för år 2025 är att ett par lärosäten lyfter frågan om användningen av AI-verktyg. Ett lärosäte önskar tydligare regler för när AI-verktyg kan vara tillåtet att använda i forskningsprocessen i enlighet med god forskningssed. Ett annat lärosäte skulle också vilja få mer information om vanliga problemområden med användningen av AI-verktyg.

Önskan om tydlighet i beslut

När flera forskare ingår i samma ärende uttrycker ett lärosäte en önskan om att besluten i större utsträckning skulle kunna tydliggöras per forskare, exempelvis genom separata beslutsmeningar eller uppdelade beslut. Syftet är att minska osäkerheten för forskare som inte överklagar, men som ändå berörs av att andra forskare i samma ärende väljer att föra beslutet vidare till domstol.

Vid överlämnanden av andra avvikelser från god forskningssed från Npof till lärosätena finns även en från tidigare år återkommande önskan om att Npof specificerar de andra avvikelserna mer likt innehållet i en anmälan. Detta skulle undvika missförstånd och dubbelarbete.

Övriga forsknings-huvudmän

Bland de forskningshuvudmän som omfattas av lagen är det bara lärosätena som har skyldighet att lämna uppgifter till nämnden. Övriga forskningshuvudmän som omfattas av lagen – kommuner, regioner, myndigheter och enskilda utbildningssamordnare – har ingen sådan skyldighet. Sedan 2023 har vi skickat en förenklad enkät till regioner, myndigheter och enskilda utbildningssamordnare. Tidigare skickade vi enkäten till kommunerna också, men eftersom andelen forskningshuvudmän bland dem är relativt låg skickas inte enkäten till dem längre. Här redovisas en sammanställning av enkätsvaren från övriga forskningshuvudmän från 2022–2025.

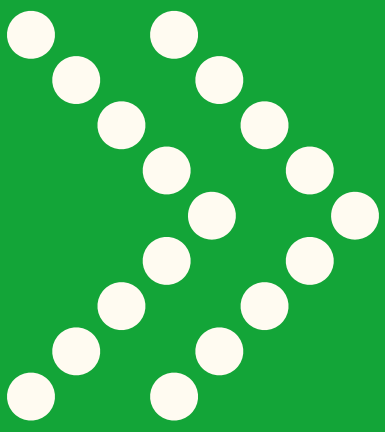

Foto: Johan Bournonville & Ann-Kathrin Baczko, Chalmers tekniska högskola

Hälften av regionerna har rutiner och riktlinjer

Enkäten har skickats till Sveriges 21 regioner varje år sedan 2023. 19 regioner har svarat på enkäten åtminstone en gång, vilket motsvarar samtliga förutom Region Uppsala och Region Gotland. Av de som har svarat har 17 regioner angett att forskning har bedrivits inom deras verksamhet under föregående år, 14 har svarat att de under något år vidtagit utvecklingsåtgärder med anledning av lagen, åtta har tagit fram rutiner för hantering av andra avvikelser från god forskningssed och sju har riktlinjer för att överlämna ärenden som gäller misstankar om oredlighet i forskning till nämnden. Det innebär alltså att ungefär hälften av de regioner som har angett att forskning bedrivs i deras verksamhet fortfarande saknar rutiner för hantering av andra avvikelser från god forskningssed och riktlinjer för att överlämna ärenden till nämnden.

Sex regioner – Jönköping, Kronoberg, Skåne, Stockholm, Sörmland och Örebro län – har svarat på enkäten tre eller fyra gånger. Det finns återkommande förslag och frågor att läsa i deras och övriga regioners enkätsvar. En region lyfter att gränsdragningen mellan forskning som håller låg kvalitet och förfalskning eller fabricering kan vara svår i vissa fall. De framför en önskan om att detta hålls i åtanke när lagen ses över så att gränsdragningarna om möjligt förenklas. Två regioner påpekar att lagens definition av oredlighet – som omfattar enbart fabricering, förfalskning och plagiering – kan vara för snäv eller är snävare än det vissa forskare anser omfattas av begreppet oredlighet. En region lyfter vikten av att samtliga forskningshuvudmän informeras när ett ärende hanteras hos nämnden eller hos andra forskningshuvudmän. De framför också att nämnden måste tillse säker datahantering när forskningsdata överlämnas och att nämnden begränsar sin begäran till att endast gälla nödvändiga data eftersom forskning vid regionerna ofta rör data som innehåller känsliga personuppgifter.

Flera regioner återkommer med önskan om att nämnden utformar och sprider material som kan användas i utbildningar om god forskningssed och hanteringen av oredlighet och andra avvikelser. Återkommande webinarier där forskare får möta nämnden och ställa frågor föreslås också. Att kortare sammanfattningar av typiska eller särskilt viktiga ärenden och beslut tillgängliggörs på nämndens hemsida är ytterligare ett förslag. Att nämnden väljer ut och sprider goda exempel när det gäller hanteringen av andra avvikelser och nämndens fällande beslut föreslås som ett sätt att uppnå bättre likabehandling vid olika forskningshuvudmän.

Viktigt med aktivt arbete och kontinuitet kring god forskningssed

Region Kronoberg har en årligt återkommande temadag om forskningsetik för all personal som är verksam inom forskning. De genomför också en personaldag för disputerade och doktorander, om publiceringsetik. Under 2025 har en översyn av regionens rutiner och riktlinjer gällande hanteringen av oredlighet gjorts och en process för datauttag avseende både interna och externa studier har fastställts. Regionen lyfter i sina enkätsvar vikten av att arbetet med frågor kring god forskningssed sker aktivt och med kontinuitet för att skapa en medvetenhet och ett lärande kring dessa frågor inom verksamheten.

Region Stockholm har som enda region angivit att de har hanterat ett ärende under 2025 som gäller en annan avvikelse från god forskningssed. Ärendet prövades först vid nämnden som överlämnade en misstanke om en avvikelse från god forskningssed genom felaktigt medförfattarskap till regionen. Övriga regioner har inte mottagit anmälningar eller prövat misstankar om andra avvikelser från god forskningssed.

En femtedel av forskande myndigheter har rutiner och riktlinjer

Enkäten har skickats till de myndigheter som är med i Vetenskapsrådets nätverk för FoU-myndigheter[1] varje år sedan 2023. Av dessa har 48 myndigheter svarat på enkäten någon gång och 37 myndigheter har någon gång angett att forskning har bedrivits inom deras verksamhet under föregående år. Tio har vidtagit någon eller några utvecklingsåtgärder med anledning av lagen, men bara sex har angett att de har rutiner för hantering av andra avvikelser från god forskningssed och sju har riktlinjer för överlämnande av ärenden till nämnden. Det innebär alltså att ungefär en femtedel av myndigheterna som angett att de bedriver forskning har tagit fram rutiner för hantering av andra avvikelser från god forskningssed och riktlinjer för att överlämna misstankar om oredlighet i forskning till nämnden.

Den enda myndighet som har svarat på enkäten för 2025 och som angett att de har hanterat ett ärende om andra avvikelser från god forskningssed är Rättsmedicinalverket. Övriga har varken mottagit eller avvisat någon anmälan. Ingen myndighet har heller varit forskningshuvudman för ärenden om misstänkt oredlighet i forskning hos nämnden under 2025.

Utbildning och utveckling är på gång

På flera myndigheter ges regelbundet utbildningar och/eller seminarier om god forskningssed för forskare. Ett lämpligt urval av kompletterande material och goda exempel/case från nämnden efterfrågas även av forskande myndigheter. Arbetet med att utforma rutiner och/eller riktlinjer för hantering av andra avvikelser och överlämnande av misstankar till nämnden är pågående eller planeras ske under 2026 hos sex myndigheter som svarat på enkäten för 2025.

Alla forskande enskilda utbildningsanordnare har egna rutiner

Enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina omfattas av lagen. Under de år enkäten har skickats till dessa lärosäten har tolv svarat vid åtminstone ett tillfälle och tio har angett att forskning har bedrivits inom deras verksamhet under föregående år. Alla utbildningsanordnare som har svarat att forskning bedrivs inom deras verksamhet har tagit fram rutiner för att hantera andra avvikelser från god forskningssed. Sex har riktlinjer för hantering av misstankar om oredlighet i forskning som ska överlämnas till nämnden.

I samband med enkäten ombeds samtliga övriga forskningshuvudmän dela eventuella beslutade rutiner och riktlinjer med nämnden. När det gäller vad som kan utgöra andra avvikelser från god forskningssed använder de flesta forskningshuvudmän samma exempel som ges i ALLEA[2] och SUHF:s riktlinjer[3]. Hos enskilda utbildningsanordnare, oftast förhållandevis små organisationer, är det vanligaste tillvägagångsättet att misstankar om andra avvikelser från god forskningssed ska hanteras och prövas av en tillfälligt tillsatt nämnd. Enligt rutinerna ska en sådan nämnd utses av rektor när misstankar uppmärksammas eller anmäls och behov uppstår.

1 https://www.vr.se/uppdrag/natverk-for-fou-myndigheter.html
2 Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA), 2018. Finns även i en reviderad version från 2023.
3 https://suhf.se/app/uploads/2020/06/REK-2020-3-V%C3%A4gledning-f%C3%B6r-hanteringen-av-misstankar-om-avvikelser-fr%C3%A5n-god-forskningssed.pdf

Avslutande reflektion

Foto: Samuel Pettersson, Umeå universitet

Pressen på forskare är hög

Under 2025 fortsätter nämndens ärenden att visa att pressen på forskare är hög, både vad gäller meritering och krav på internationell konkurrenskraft. I tidigare rapporter har vi konstaterat hur kombinationen av starkt meriteringsfokus och hård konkurrens om tjänster och forskningsmedel skapar stress och kan bidra till avvikelser från god forskningssed. Den bilden kvarstår. Samtidigt ser vi att forskningshuvudmännen fortsätter att utveckla sina stödstrukturer, inte minst vad gäller etikprövning, utbildning i god forskningssed och hantering av forskningsdata.

Mot den bakgrunden blir frågor om artificiell intelligens, datahantering, forskningsetik och ansvarsfördelning än mer centrala. Ärendena som inkommit under 2025, både hos nämnden och hos lärosätena, illustrerar att riskerna sällan uppträder isolerat. Snarare förstärker de varandra.

Generativ AI och avvikelser från god forskingssed

Under 2024 och 2025 har nämnden kunnat konstatera att generativ AI bland annat använts för att underlätta massproduktion av texter och figurer som inte speglar verklig forskning, exempelvis i koppling till så kallade artikelfabriker. Under 2025 har det i ett par ärenden förekommit misstankar om att generativ AI använts för att skapa forskningsöversikter och för att hantera referenslistor i forskningsmedelsansökningar och avhandlingar. Publikationer som ingick i aktuella referenslistor existerade vid närmare undersökning inte.

Att använda generativ AI i forskning är i sig inte en avvikelse från god forskningssed. Men i en miljö där AI-verktyg snabbt integreras i forskningsvardagen behöver det betonas att det alltid är forskaren som ansvarar för innehållet, oavsett vilka verktyg som använts, samt att källkritik och källhantering är en kärnkompetens, inte något som kan delegeras till tekniska system.

Vi hoppas att den typ av oredlighet som här har aktualiserats kan motverkas genom ökad kunskap om de risker som följer med användning av generativ AI, och genom tydliga interna riktlinjer vid lärosätena.

Datahantering och spårbarhet får ytterligare vikt i och med ökad AI-användning

Ärenden från tidigare år har visat att brister i datahantering, versionshantering, lagring, säkerhetskopiering och arkivering är ett återkommande problem. Även under 2025 har vi sett detta. När misstag uppstår i till exempel figurer och dataset vid rapportering av forskning så är bristfällig dokumentation och datahantering ofta en bidragande orsak.

I de fall där nämnden bedömt att en allvarlig avvikelse har skett, eller att en forskare gjort sig skyldig till oredlighet i forskning, så ska forskningshuvudmännen återrapportera vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av nämndens beslut. I dessa återrapporteringar har flera forskningshuvudmän beskrivit att de beslutat om elektroniska loggböcker, stärkta rutiner för forskningsdokumentation, samt särskilda insatser för kvalitetssäkring av datahantering. Nämnden ser positivt på denna utveckling men konstaterar att olika lärosäten kommit olika långt i arbetet.

Mot den bakgrunden vill nämnden framhålla

- att god datahantering är en förutsättning för att över huvud taget kunna bedöma misstankar om fabricering och förfalskning på ett rättssäkert sätt
- att bristfällig dokumentation inte får bli en ursäkt för att inte utreda misstankar, utan snarare ska ses som en egen riskindikator
- att investeringar i infrastruktur och stödpersoner för datahantering är en del av det ansvar för informationssäkerhet och arkivvård som redan åligger forskningshuvudmännen.

Den ökande användningen av AI-verktyg medför att vikten av god datahantering blir ännu större. Om misstankar om oredlighet genom felaktig användning av AI-verktyg uppstår är det viktigt att kunna spåra data tillbaka till ursprungskällan.

Vi vill framhålla att en god datahantering är en förutsättning för att över huvud taget kunna bedöma misstankar om fabricering och förfalskning på ett rättssäkert sätt.

Behov av tydlighet kring begreppet förfalskning

I de senaste årens dialog med lärosäten och andra aktörer har nämnden fått återkommande frågor om tolkningen av begreppet förfalskning. Det har framförts att ordet i allmänspråklig betydelse uppfattas som starkt skuldbeläggande och som att uppsåt ingår i själva begreppet.

Nämndens prövning bygger dock på en tvådelad struktur: Först en objektiv bedömning av om handlingen utgör förfalskning och en allvarlig avvikelse från god forskningssed, därefter en separat bedömning av om handlingen skett med uppsåt eller genom grov oaktsamhet. Nämnden använder här samma definition av förfalskning som internationella riktlinjer där fokus ligger på att uppgifter ändrats, utelämnats eller undanhållits utan saklig motivering, inte på forskarens avsikt.

Det är vår bedömning att denna uppdelning i ett objektivt och ett subjektivt led är avgörande för rättssäkerheten.

Samtidigt ser vi behov av fortsatt dialog med forskningshuvudmännen om hur begreppen kommuniceras internt och externt så att skillnaden mellan konstaterade felaktigheter och konstaterad oredlighet tydliggörs.

Delade problem kräver gemensamma lösningar

Lärosätena har i dialog med nämnden och i årets enkät efterfrågat mer erfarenhetsutbyte, utbildnings- och informationsmaterial. Även önskemål om information rörande frågor som AI-användning, hantering av internationella samarbeten och gränsdragningen mellan undervisnings- och forskningsmaterial har framförts av lärosätena. Nämnden delar uppfattningen att en mer strukturerad nationell samverkan är nödvändig.

En viktig del av denna samverkan handlar om förståelsen för etiska regler. Frågor om forskningsetik behöver lyftas löpande i forskarutbildningen, inte bara i form av enstaka kurser utan som en integrerad del av handledning och forskningsvardag. Även seniora forskare behöver ta del av förändringar i lagstiftning och praxis. Det är också centralt att internationella forskare, som rekryteras till svenska lärosäten under kortare eller längre perioder, får tydlig och tidig information om svenska och europeiska etiska regelverk, om ansvarsfördelningen mellan forskare och forskningshuvudman samt om vilka rutiner som gäller vid misstankar om avvikelser från god forskningssed.

Det förekommer ärenden där forskare beskyller varandra, exempelvis kring idéägande, medförfattarskap eller tolkning av data, som bottnar i konflikter inom forskningsmiljön. Här kan gemensamma nationella riktlinjer, utbildning i konflikthantering och stöd till chefer minska risken för att arbetsmiljöproblem eskalerar till formella anmälningar om oredlighet.

Nämnden ser därför ett växande behov av

- ökad samverkan mellan svenska lärosäten om gemensamma riktlinjer och praxis
- fortsatt dialog med forskningsfinansiärer, både nationellt och på EU-nivå, kring vilka krav som kan ställas på transparens, dokumentation och etiska överväganden i ansökningar och genomförande.

Behov av samverkan på internationell/EU-nivå

Sedan nämnden grundades har vi sett en gradvis ökning av anmälningar om misstänkt oredlighet i forskning med internationell anknytning. Många ärenden är idag starkt internationellt präglade där data samlas in i flera länder, publikationer skrivs i stora forskarlag och forskare rör sig mellan olika lärosäten och forskningshuvudmän. Detta skapar särskilda utmaningar vad gäller forskningshuvudmannaskap, ansvar för forskningsetik och tillämpning av nationella regelverk.

De flesta länder har utvecklat egna nationella utredningsstrukturer, nästan helt utan etablerade former för gränsöverskridande samarbeten. Eftersom forskningsprojekt i praktiken inte begränsas av landsgränser finns ett växande behov av att stärka samarbeten internationellt för att säkerställa ett etiskt hållbart forskningsklimat.

I linje med denna utveckling behöver samarbete på EU-nivå och i relevanta internationella forum fördjupas. Den snabba utvecklingen i användning av AI samt den ökande mängden av forskningsresultat understryker behovet av gemensamma riktlinjer för att säkerställa transparens, ansvarstagande och reproducerbarhet i forskningen.

Handläggningstider

Nämndens ärenden präglas av omfattande material, komplex internationell kontext och ett stort antal inblandade forskare. Det har bidragit till långa handläggningstider, både hos nämnden och i domstolsprocesser.

Under 2025 har nämnden kunnat konstatera att förstärkta resurser har haft effekt på handläggningstiderna; den genomsnittliga tiden från inkommen anmälan till beslut har minskat. Att hålla nere handläggningstiderna kommer även framgent att vara prioriterat av nämnden.

Låg misstankegrad för överlämnande men behov av tydlighet

Lärosätena har i årets enkät lyft frågor om hur den låga tröskeln för överlämnande av misstankar om oredlighet i forskning till nämnden ska förstås i praktiken, särskilt i ärenden som upplevs som ringa eller där konflikten mellan forskare är framträdande. Nämnden vill här betona att lagstiftarens utgångspunkt är att begreppet ”kan misstänkas” ska tolkas generöst och att tröskeln för överlämnande därmed är mycket låg. Syftet är att alla ärenden som skulle kunna utgöra oredlighet i forskning ska prövas av nämnden, även när det råder osäkerhet om hur misstankarna ska klassificeras.

Det är viktigt att understryka att ett överlämnande inte innebär att nämnden på förhand bedömer att det är fråga om oredlighet eller ens en allvarlig avvikelse. Den objektiva bedömningen av om det föreligger fabricering, förfalskning eller plagiering, liksom den efterföljande subjektiva prövningen av uppsåt eller grov oaktsamhet, görs först inom ramen för nämndens utredning.

I årets enkät har ett lärosäte beskrivit att berörda forskare kan uppleva det som en ”eskalering” när ett ärende överlämnas till nämnden. Även om få lärosäten uttryckligen har anfört detta är det en bild nämnden möter även i andra kontakter. Det är därför angeläget att lärosätena tydligt informerar berörda forskare om vad ett överlämnande innebär. Att ett överlämnande kan upplevas som en ”eskalering” bör därför inte leda till att lärosäten avstår från att lämna över ärenden där det finns misstanke om oredlighet i forskning.

Nämnden vill också uppmuntra till fortsatt dialog i gränsfall. Kansliet besvarar löpande frågor om hur lagen bör tolkas, och vår uppfattning är att sådana kontakter kan sänka tröskeln ytterligare och minska risken för att ärenden stannar på lärosätesnivå trots att de borde ha prövats av nämnden. Lärosätenas ansvar att själva utreda andra avvikelser från god forskningssed kvarstår, och i många fall kan utredningar med olika fokus genomföras parallellt utan att rättssäkerheten äventyras.

Många ärenden skulle kunna förebyggas om

- relevant forskningsdata sparas enligt gällande regelverk
- rätt bilder, figurer och data publiceras
- citering och referenshantering utförs enligt etablerade referenssystem
- artificiell intelligens används förnuftigt och i enlighet med rådande praxis
- relevanta omständigheter redovisas, exempelvis när det gäller medförfattarskap, metodbeskrivning eller författarbidrag.

Den första januari 2020 trädde lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning i kraft. Då bildades även Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (Npof) med uppgiften att utreda oredlighet i forskning. Npof har fått i uppdrag av regeringen att varje år ta fram en rapport med en sammanställning av de beslut nämnden fattat under föregående år, samt de återrapporteringar som skett till Npof från forskningshuvudmännen och lärosätena. Syftet med rapporten är att bidra till kunskapsspridning, omvärldsorientering och enhetlighet.

Npof. Nämnden för prövning av oredlighet i forskning